

CEZA MUHAKEMESİ MAKAMLARI VE SÜJELERİ

Ceza Muhakemesi Makamları

İddia Makamı

Bireysel İddia Makamı

- Mağdur
- Suçtan Zarar Gören
- Vekil
- Yasal Temsilci

Toplumsal İddia Makamı

- Savcılık
- Adli Kolluk
- Sulh Ceza Hakimi (istisnai)

Yargılama Makamı

Hakimlik Makamı

Mahkeme Makamı

Savunma Makamı

Toplumsal Savunma Makamı

- Müdafi

Bireysel Savunma Makamı

- Şüpheli/Sanık
- Şüphelinin/ Sanığın Eşi
- Yasal Temsilci
- Malen Sorumlu

İddia Makamı

Toplumsal İddia Makamı

1. Savcılık
2. Adli Kolluk
2. Sulh Ceza Hakimi (istisnâî)

Bireysel İddia Makamı

1. Mağdur
2. Suçtan Zarar Gören
3. Vekil
4. Yasal Temsilci

Savcılık Teşkilatı

```
graph TD; A[Savcılık Teşkilatı] --> B[İlk Derece Mahkemesi Savcılık Teşkilatı]; A --> C[Bölge Adliye Mahkemelerinde Savcılık]; A --> D[Yargıtay'da Savcılık Teşkilatı];
```

*İlk Derece
Mahkemesi
Savcılık Teşkilatı*

*Bölge Adliye
Mahkemelerinde
Savcılık*

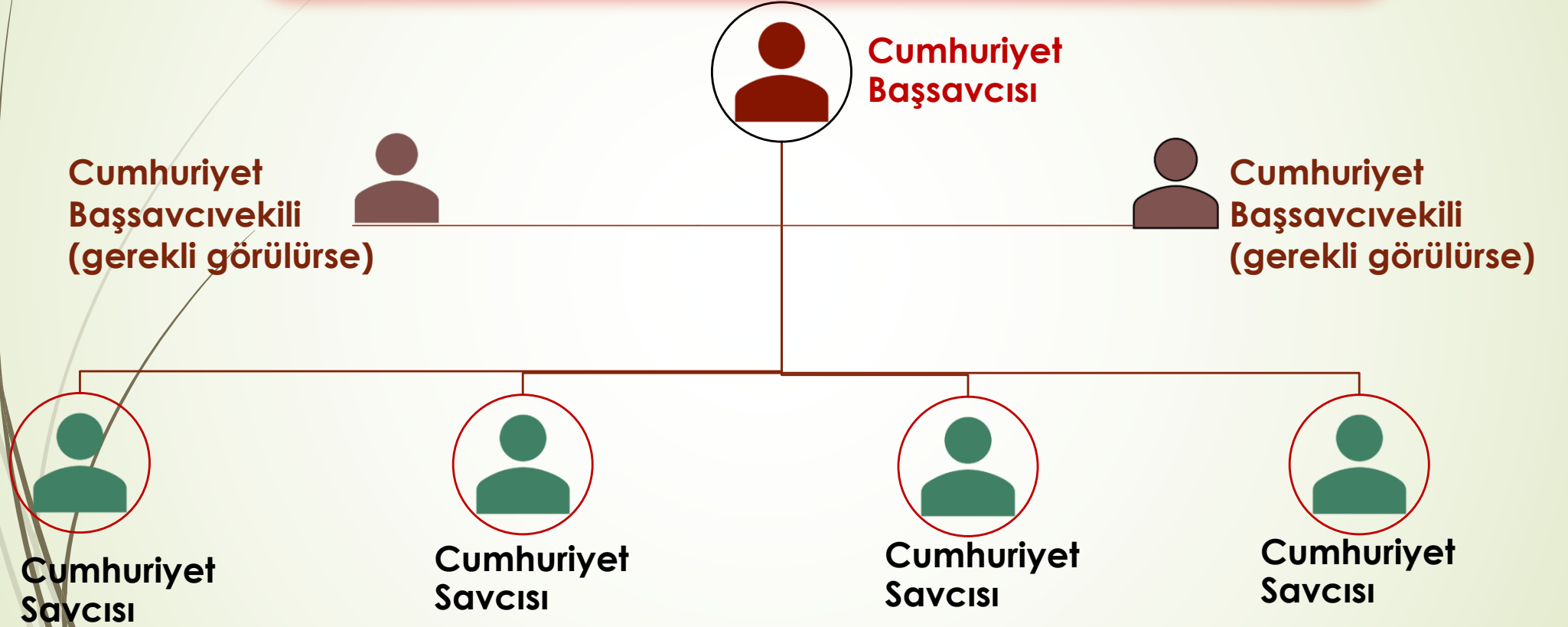
*Yargıtay'da
Savcılık Teşkilatı*

İlk Derece Mahkemelerinde Savcılık Teşkilatı

- Mahkeme kuruluşu bulunan her il merkezi ve ilçede, o il veya ilçenin adı ile anılan bir **Cumhuriyet Başsavcılığı** kurulur.
- Cumhuriyet Başsavcılığında, bir **Cumhuriyet Başsavcısı** ve yeteri kadar **Cumhuriyet Savcısı** bulunur.
- Gerekli görülen yerlerde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine HSK kararıyla bir veya birden fazla **Cumhuriyet Başsavcivekili** atanır.

(Teşkilat Kanunu m. 16)

Cumhuriyet Başsavcılığı Teşkilatı

Savcının Duruşmaya Katılması

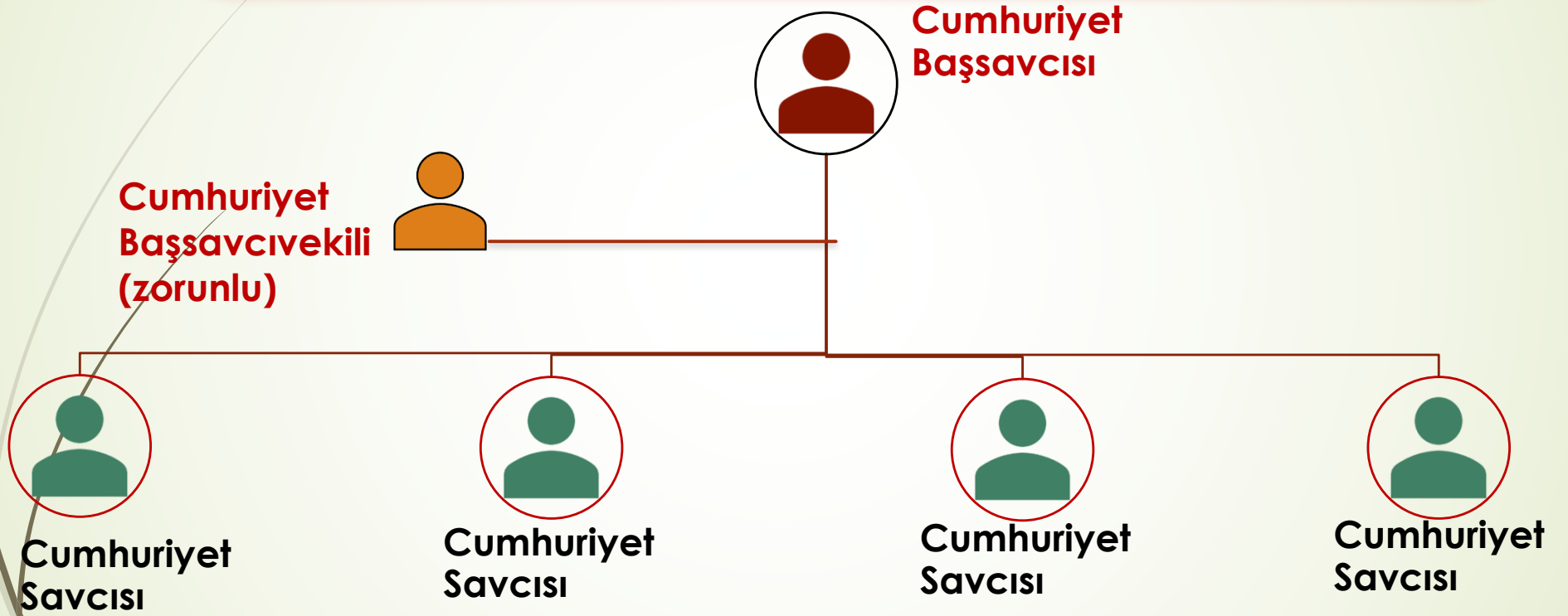
- Kanunlarda Cumhuriyet savcılığının görev yapacağı belirtilen mahkemelerdeki **duruşmalara**,
 - Cumhuriyet başsavcısı,
 - görevlendireceği Cumhuriyet başsavcivekili veya Cumhuriyet savcısı katılır.
- Gerektiğinde duruşmalara birden çok Cumhuriyet savcısı katılabilir. **(Teşkilat Kanunu m. 22)**

Bölge Adliye Mahkemelerinde Savcılık Teşkilatı

- Her bölge adliye mahkemesinde, bir **Cumhuriyet Başsavcılığı** bulunur.
- Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı, **Cumhuriyet Başsavcısı** ve yeteri kadar **Cumhuriyet Savcısı**ndan oluşur.
- En kıdemli Cumhuriyet savcısı, **Cumhuriyet Başsavcivekili** olarak görev yapar.

(Teşkilat Kanunu m. 30)

Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı Teşkilatı

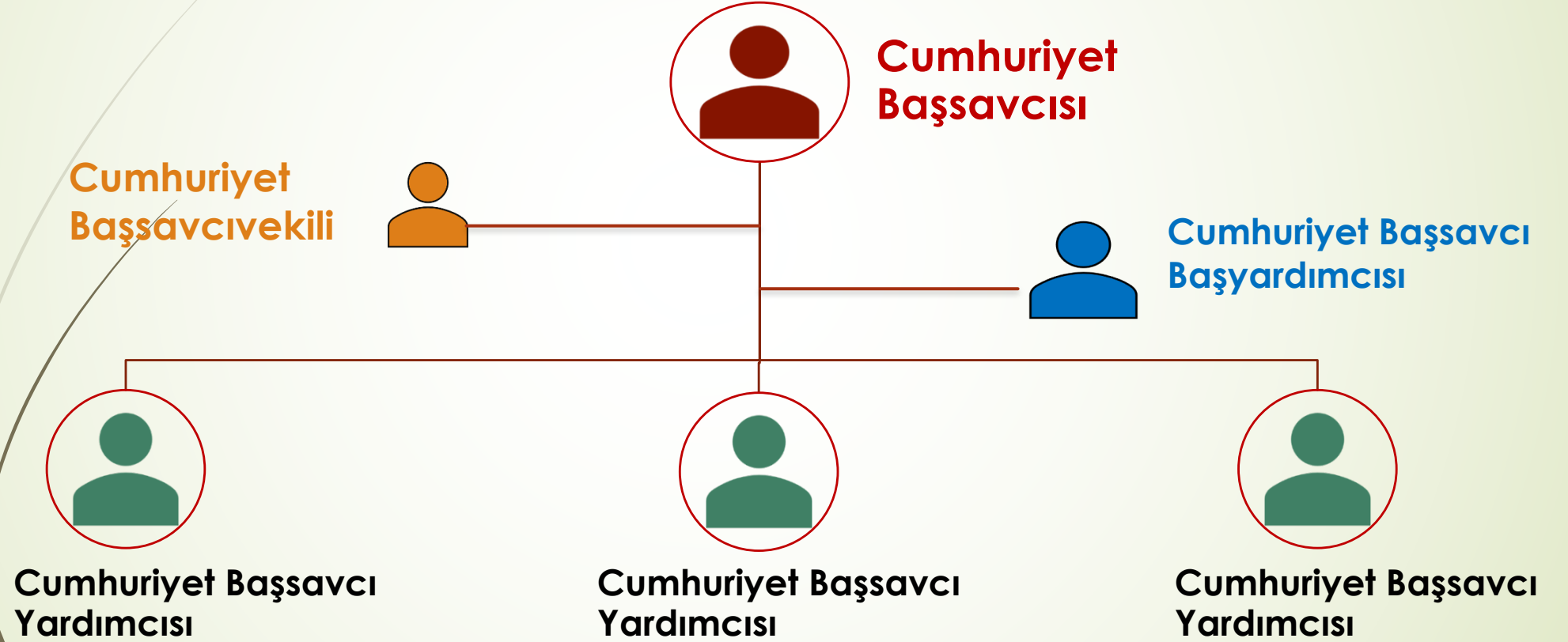
Bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılığı teşkilatında bulunan **Cumhuriyet Savcıları**;

- Duruşmalara katılırlar,
- Bölge adliye mahkemesi tarafından verilen kararlarına karşı gerektiğinde **kanun yollarına başvururlar**.

Yargıtay'da Savcılık Teşkilatı

- **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı;** Cumhuriyet Başsavcısı, Cumhuriyet Başsavcıvekili, Cumhuriyet Başsavcı Başyardımcısı ile Cumhuriyet Başsavcı yardımcılarından oluşur (Yargıtay Kanunu m. 6).
- **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının** başlıca görev ve yetkileri şunlardır:
 - Anayasa Mahkemesi'nde **Cumhuriyet Savcılığı görevini** yapmak
 - Ceza Genel Kurulunda görülen **davaların duruşmalarına** katılmak
 - Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı, re'sen veya istem üzerine, **Ceza Genel Kuruluna itirazda** bulunabilmek
 - Adalet Bakanlığının istemi üzerine veya re'sen **kanun yararına bozma** kanun yoluna başvurabilmek

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Teşkilatı

Cumhuriyet Savcısının Bağımsızlığı Sorunu

- **Anayasa'da** hakim bağımsızlığına yer verildiği halde, savcı bağımsızlığı öngörülmemiştir.
- **Savcı**, bağımsız veya bağımlı değil **özerktir.**
 - Savcının özerkliği **bazı durumlarda yürütme organının istemine uygun hareket etme zorunluluğuna** engel değildir (CMK m. 309).
 - **Başsavcılık teşkilatı içerisinde hiyerarşik bir yapılanmanın bulunması** da, kendi teşkilatı bakımından savcının bağımsız olmadığını göstermektedir.
 - Başsavcılık teşkilatı tek ve bütünlük içinde olduğundan, Cumhuriyet savcısının şahsı öne çıkmamakta, **işlemler başsavcılık adına yapılmaktadır.**
 - Cumhuriyet başsavcısı, **Cumhuriyet savcılarının soruşturmayı sonlandıran kararları** arasında oluşabilecek farklılıkların giderilmesi ile bu kararların kanuna uygunluğunun denetlenmesi hususlarında görevli ve yetkilidir (Teşkilat Kanunu m. 18/3).

Cumhuriyet Savcısının Tarafsızlığı Sorunu

► Savcı, *«makam itibarıyla» taraftır.*

► Savcı, *«şahsı itibarıyla» taraf değildir.*

1. Şüpheli lehine olan delilleri de toplar.
2. Bazı durumlarda yeterli delil bulunmasına rağmen iddianame düzenlemeyebilir.
3. Duruşmada sanığın beraatini talep edebilir.
4. Fazla ceza verildiği düşüncesiyle sanık lehine kanun yoluna müracaat edebilir.

Savcının Reddi ve Çekinmesi

- **Savcının reddi** mümkün değildir.

Savcının önyargılı davrandığı hususunda ciddi bir endişe mevcutsa, **başsavcıya başvurularak** savcının denetlenmesi ve gerektiğinde değiştirilmesi talep edilebilir.

- Kişisel olarak objektif olmayacağını düşünen **savcının çekinmesi** bakımından kanuni bir düzenleme bulunamamasına rağmen, buna **engel bir durum da bulunmamaktadır**. Bu haldeki bir savcı başka bir savcının görevlendirilmesini başsavcıdan talep edebilecektir.

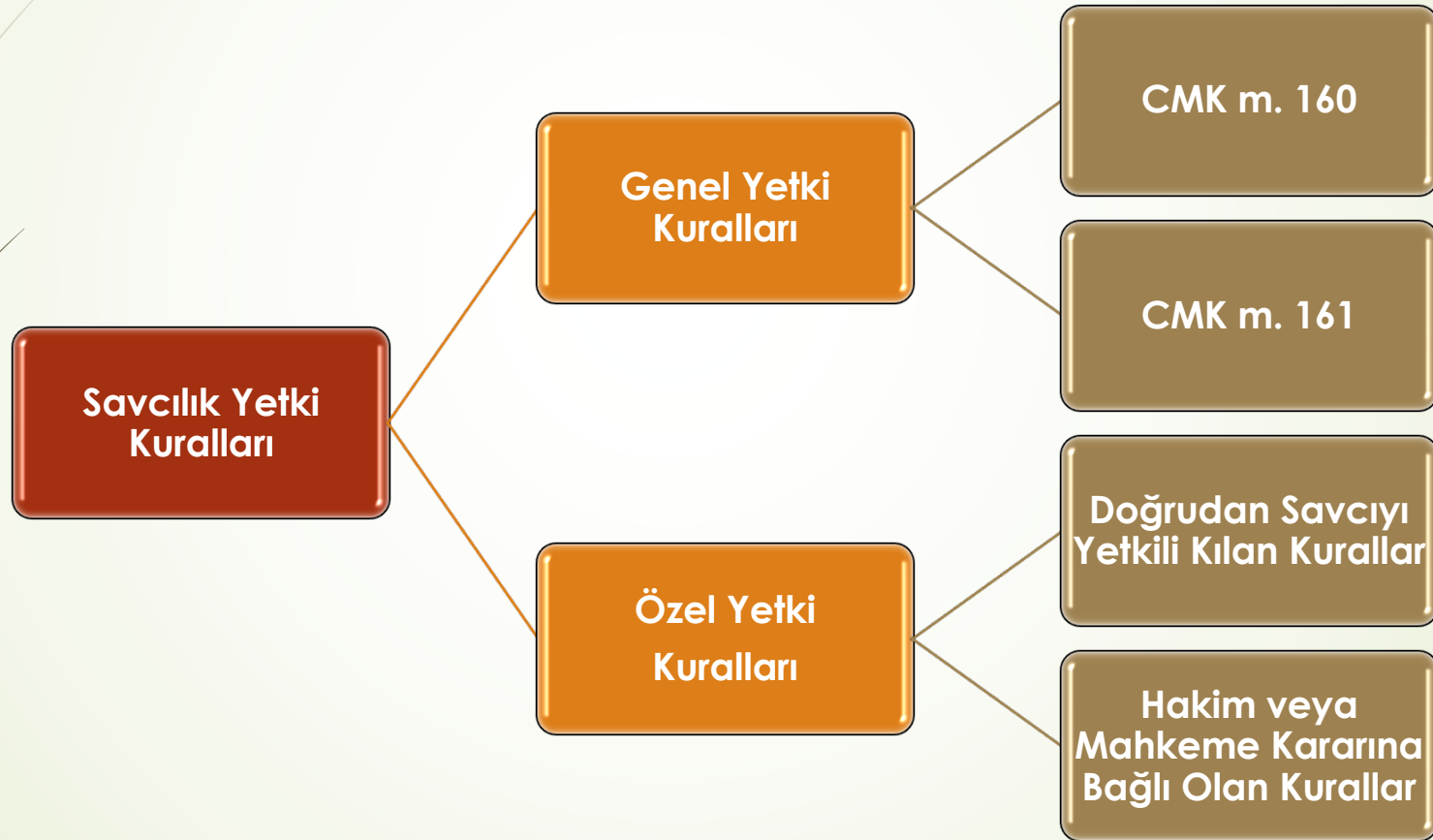
Cumhuriyet Savcısının Görev ve Yetkileri

- CMK'da **soruşturma evresi savcı merkezli olarak düzenlenmiştir.**
- Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli **öğrenir öğrenmez** kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere **hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar** (CMK 160/1).

-
- Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile **her türlü araştırmayı yapabilir**; maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir.
 - Cumhuriyet savcısı, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, **şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri** toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür (CMK m.160/2).

-
- Cumhuriyet savcısı, adlî görevi gereğince nezdinde görev yaptığı **mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca**, bu hususta **o yer Cumhuriyet savcısından** söz konusu işlemi yapmasını ister. (CMK 161/1)
 - Cumhuriyet savcısı, ancak **hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine** gerek görürse, istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin **sulh ceza hâkimine bildirir**. Sulh ceza hâkimi istenilen işlem hakkında, kanuna uygun olup olmadığını inceleyerek karar verir ve gereğini yerine getirir (CMK m.162).

Cumhuriyet Savcısına Yetki Veren Düzenlemelerin Niteliği

SORUŞTURMA

Suçun İşlendiği Hususunda Yeterli şüphe Varsa

Suçun İşlendiği
Hususunda
Yeterli şüphe
Yoksa

İddianame
Düzenlenebilir
CMK m. 170/2

Kamu Davasının
Açılması
Ertelenebilir
CMK m. 171/3

Kovuşturmaya
Yer Olmadığı
Kararı Verilebilir
CMK m. 171/1,
m.172/1

Kovuşturmaya
Yer Olmadığı
Kararı Verilir
CMK m.172

Cumhuriyet Savcısının Yer Bakımından Yetkisi

- ✓ Cumhuriyet savcısı, **nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresinde** yetkilidir. (CMK 161/1)
- ✓ **Yetkisizlik kararı ile gelen bir soruşturmada** Cumhuriyet savcısı, kendisinin de yetkisiz olduğu kanaatine varırsa yetkisizlik kararı verir. Yetkili savcılığın belirlenmesi için soruşturma dosyasını, **yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesine** gönderir.
- ✓ Uyuşmazlığı çözen Ağır Ceza Mahkemesinin Cumhuriyet savcılarının yer bakımından yetkisi konusunda verdiği **karar kesindir**. (CMK 161/7) Buradaki kesinlik **soruşturma evresi ile sınırlıdır** ve kovuşturma evresinde mahkemelerin verebilecekleri yer bakımından yetkisizlik kararlarını etkilememektedir.

CUMHURİYET SAVCISININ YER BAKIMINDAN YETKİSİNİN İSTİSNASI

- **Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı bazı durumlarda yer bakımından istisnaen yetkili kılınmış bulunmaktadır.**
- Buna göre; seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, suç nerede işlenirse işlensin, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına aittir.
- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi halinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hakimliğinden talepte bulunur.

(CMK m. 161/9)

Yer Bakımından Yetkisizlik Kararı Örneği

**T.C.
İSTANBUL
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
Genel Soruşturma Bürosu**

Soruşturma No :
Karar No :

YETKİSİZLİK KARARI
Yalova Cumhuriyet Başsavcılığına

DAVACI : K.H.
MÜŞTEKİ :
ŞÜPHELİ :
SUÇ : Serbest Meslek Sahibi Kişilerin Dolandırıcılığı
SUÇ TARİHİ VE YERİ: 22/01/2019, Yalova/Merkez

SORUŞTURMA EVRAKI İNCELENDİ:

Şikayetçinin başvurusuna konu Yalova'da bulunan (X) isimli Termal hizmeti veren otele 22.01.2017 tarihinde giderek devre mülk tatiline ilişkin olarak burada kandırılarak sözleşme imzalatılmak suretiyle dolandırıldığına ilişkin şikayetine dair olayın gerçekleştiği, sözleşmenin ve ödeme planının düzenlendiği yerin Yalova İli olması nedeniyle atılı suçun yargı çevremizin dışında bulunduğu anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle;

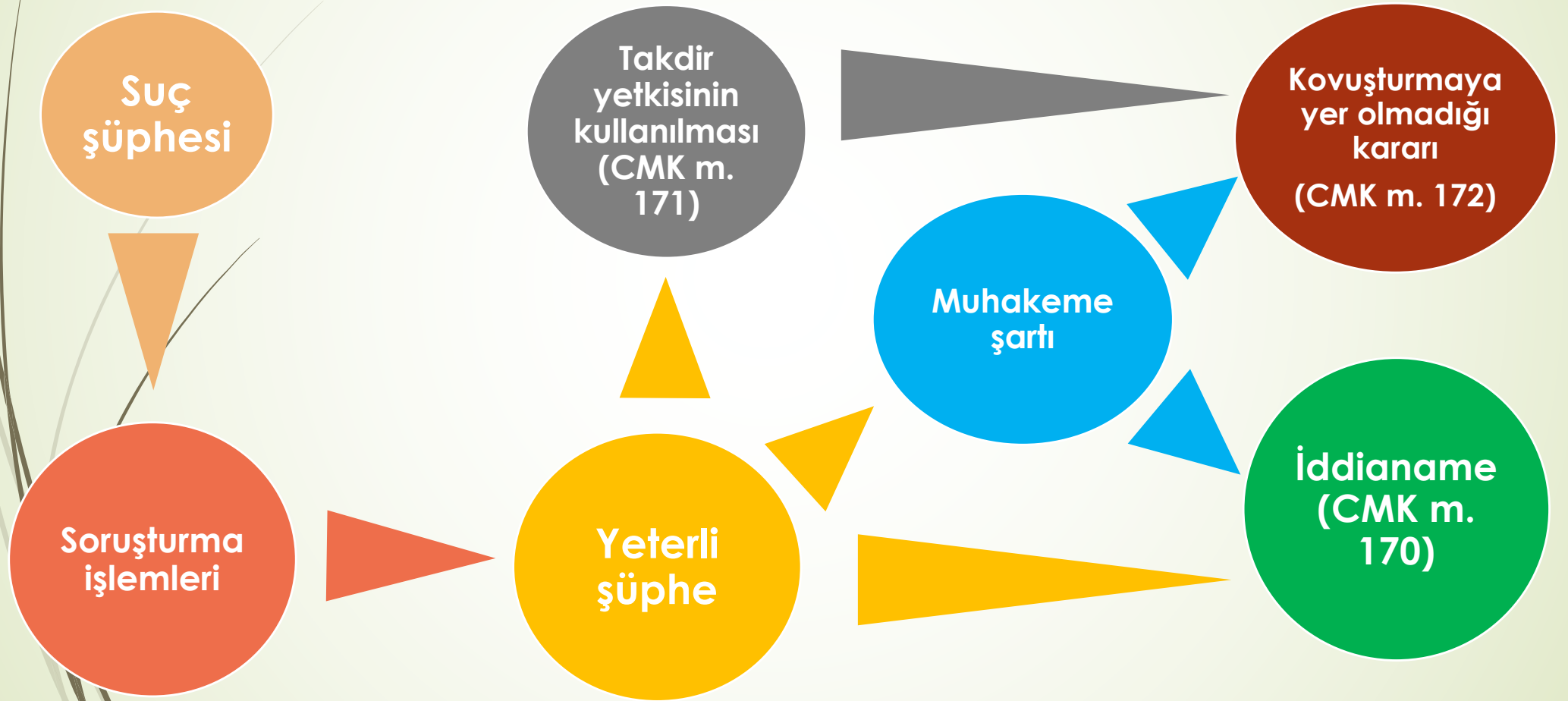
Cumhuriyet Başsavcılığımızın yer itibariyle YETKİSİZLİĞİNE,

Evrakın gereğinin takdir ve ifası için YALOVA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA GÖNDERİLMESİNE,

CMK'nın 12 ve devamı maddeleri uyarınca karar verildi. 09/02/2019

Cumhuriyet Savcısı

İddianame ve İadesi

İddianamenin Kapsamı ve İçeriği

İddianame

ŞEKLE İLİŞKİN BİLGİLER

- a) Şüphelinin kimliği
- b) Müdafii
- c) Maktul, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği
- d) Mağdurun veya suçtan zarar görenin vekili veya kanunî temsilcisi
- e) Açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği
- f) Şikayette bulunan kişinin kimliği
- g) Şikayetin yapıldığı tarih
- h) Yüklenen suç ve uygulanması gereken kanun maddeleri
- i) Yüklenen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi
- j) Suçun delilleri
- k) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri

ESASA İLİŞKİN BİLGİLER

- a) Mevcut delillerle ilişkilendirilmiş şekilde yüklenen suç oluşturulan olaylar
- b) Şüphelinin lehine ve aleyhine olan hususlar
- c) İşlenen suç dolayısıyla ilgili kanunda öngörülen ceza ve güvenlik tedbirlerinden hangilerine hükmedilmesinin istendiği; suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ilgili tüzel kişi hakkında uygulanabilecek olan güvenlik tedbiri bilgileri

İddianame Örneği

T.C.
BAKIRKÖY
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

Soruşturma No : 2018/110
Esas No : 2018/250
İddianame No : 2018/15

İ D D İ A N A M E
BAKIRKÖY ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE

DAVACI
MÜŞTEKİ

: K.H.
: Mehmet Çe , AHMET Oğlu HATİCE'den olma,
01/02/1980 doğumlu, Ahmet Arif cd.No:4 Esenyurt /
İSTANBUL ikamet eder.

ŞÜPHELİ

: Ayşe Do , Mehmet Kızı, Fatma'dan olma,
12/09/1978 doğumlu, Kanarya Mah. Çalığısu sk.
No:2 İç Kapı No:1 Küçükçekmece/ İSTANBUL
ikamet eder.

SUÇ
SUÇ TARİHİ VE YERİ
SEVK MADDESİ
DELİLLER

: Kasten Yaralama, Hakaret, Tehdit.
: 25.02.2017 - Bağcılar.
: TCK.nın 86/2,125/1-4,106/1,53 md.
: İddia, tanık beyanları, doktor raporu.

SORUŞTURMA EVRAKI İNCELENDİ:

Şüpheliyle müştekinin yan yana işyerleri bulunmakta olup malların kaldırımında konulacağı yerin paylaşımı konusunda aralarında uzun süreden beri sık sık tartışma yaşanmaktadır. Olay tarihinde müştekiyle şüpheli arasında malların kaldırımında konulacağı yer konusunda tartışma çıkmış, çıkan tartışmada şüphelinin müştekiye hitaben "orospu çocuğu sen bittin, seni yaşatmayacağım, seni öldüreceğim" deyip tokat atmaya çalıştığı, daha sonra da doktor raporunda belirtilen şekilde müştekiyi yaraladığı evrak kapsamından anlaşılmıştır.

Müşteki 09.01.2018 tarihli beyanında uzlaşmak istemediğini belirtmiştir.

Duruşmasının yapılarak eylemine temas eden ve yukarıda gösterilen sevk maddeleri gereğince tecziyesine karar verilmesi kamu adına iddia, talep ve evrak tevdi olunur.
01/02/2018

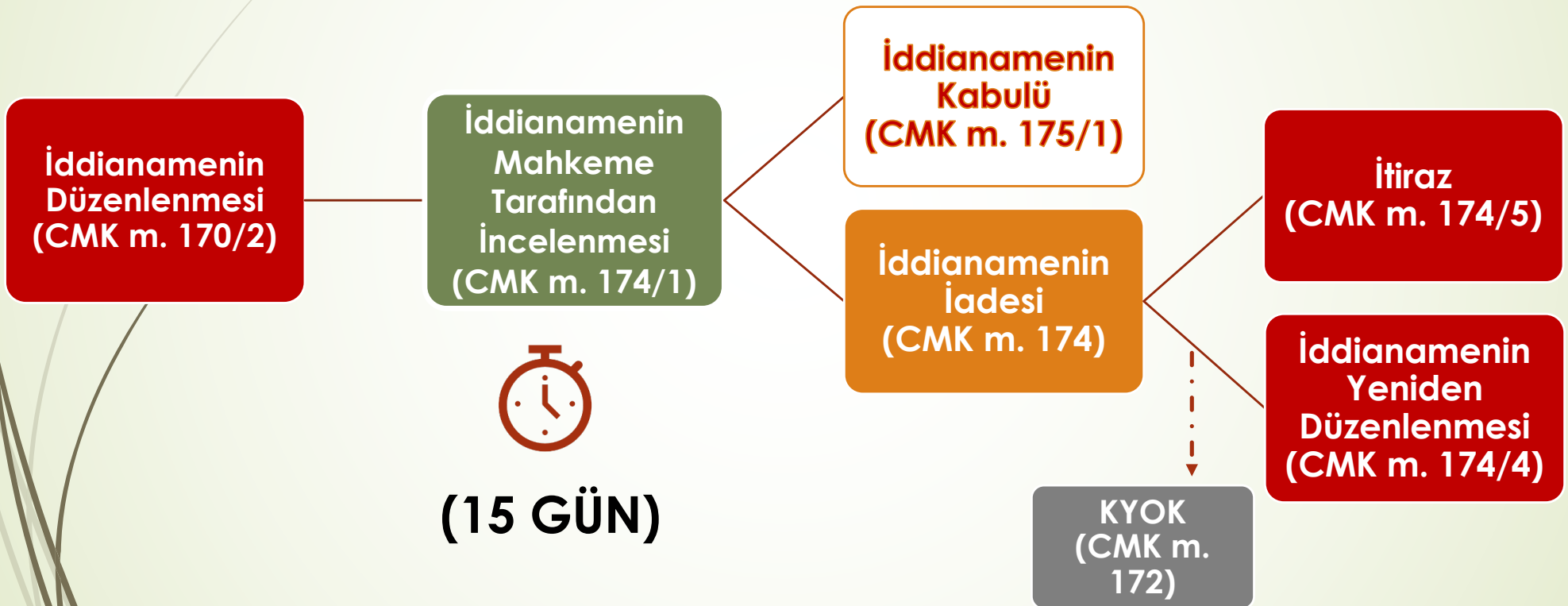
Savaş Bilmez - 28169
Bakırköy C.Savcısı
e-imza

Cumhuriyet savcısı iddianamede;

- ✓ Suçu oluşturan olaylar toplanan delillerle tek tek bağlantılı olarak açıklanacak, **soyut ve genel ifadeler ile yetinilmeyecektir.**
- ✓ İddianamede, yüklenen suçu oluşturan olaylar, mevcut delillerle ilişkilendirilerek açıklanır; **yüklenen suçu oluşturan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmez.**
- ✓ Savcı adeta bir hüküm verir gibi, delilleri değerlendirecek ve ulaştığı sonuçları **gerekçeli bir biçimde** ortaya koyacaktır.
- ➡ İddianame düzenlemek için;
 - ➡ **Toplanan delillerin yeterli olup olmadığının takdiri,**
 - ➡ **Delillerin değerlendirilmesi yetkisi,**Cumhuriyet Savcısına aittir.

-
- Savcı, soruşturma konusu eylemin ceza sorumluluğunu gerektirip gerektirmediğini takdir edebilecek ve bunun için **eylemin hukuki değerlendirmesini yapabilecektir.**
 - Kovuşturma yapılması için **yeterli delilin bulunup bulunmadığını takdir yetkisi,**
 - **somut eylemin suç oluşturup oluşturmadığını takdir yetkisini** de içermektedir.
 - Toplanan delillerle **bir hukuka uygunluk nedeninin bulunduğunu** açıkça belirleyen savcı, kovuşturmaya yer olmadığı kararını vermek zorundadır.
 - Mahkeme, **hukuki nitelendirmeyi kabul etmediğinden bahisle iddianameyi iade edemez.** (CMK 174/2)

İddianamenin İadesi

➡ Kamu davasının birbirini izleyen oturumlarda ve mümkünse bir günde sonuçlandırılmasını gerçekleştirebilmek amacıyla **iddianamenin**;

➤ **hukuken geçerli ve yeterli deliller toplanmış,**

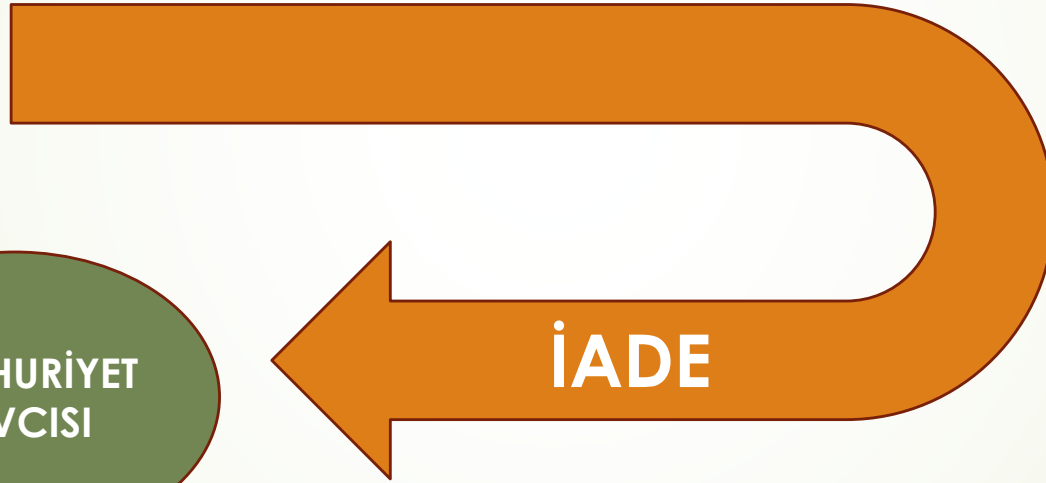
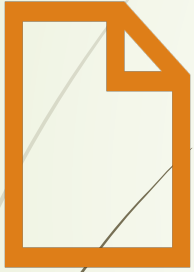
➤ **dava açma koşulları (muhakeme şartları) gerçekleşmiş,**

➤ **tüm yönleriyle doğru ve eksiksiz**

şekilde mahkemeye verilmesi gerekmektedir.

İddianamenin İadesi

İDDİANAME

İddianamenin İadesi

İADE NEDENLERİ

- 1.1) İddianamenin m. 170 aykırı olarak düzenlenmesi
- 2.2) Suçun sübûtuna doğrudan etki edecek mevcut bir delil toplanmadan iddianamenin düzenlenmesi
- 3.3) Önödemeye veya uzlaştırmaya ya da seri muhakeme usulüne tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan işlerde önödeme veya uzlaştırma ya da seri muhakeme usulü uygulanmaksızın iddianamenin düzenlenmesi
- 4.4) Soruşturma veya kovuşturma yapılması izne veya talebe bağlı olan suçlarda izin alınmaksızın veya talep olmaksızın iddianamenin düzenlenmesi

İADE YASAKLARI

- 1) Suçun hukuki nitelendirilmesi
- 2) İlk iade kararında belirtilmeyen sebeplere dayanılması

İddianamenin İadesi Karar Örneği

T.C.
GAZİANTEP
27. ASLİYE CEZA MAHKEMESİ
İD. DEĞ. ESAS NO : 2014/ [REDACTED]
C .SAV. ESAS NO : 2014/ [REDACTED]
C .SAV. İD. NO : 2014/ [REDACTED]
HAKİM : ULAŞ BURAN 42481
KATİP : MURAT ÇETİNKAYA 155033

KARAR (İDDİANAMENİN İADESİ)

Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.09.2014 tarih ve 2014/ [REDACTED] iddianame sayılı iddianamesi mahkememize gönderilmiş olup iddianamenin değerlendirilmesi defterine kaydı yapılarak, CMK m. 174 hükmü uyarınca yapılan inceleme sonunda;

"TÜRK MİLLETİ ADINA" GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

5353 S.Y. ile değişik CMK m.170/3- j-4-5, 174/1-a, b hükümleri uyarınca sübuta ve suç nitelendirilmesine etkisi mümkün hususlardan olmakla;

Yüksek Yargıtay 13. Ceza Dairesinin 30.11.2011 tarih 2011/17629- 6976 Esas- Karar sayılı "*Kişilerin Lekelenmeme Hakkı*" ile "*Eksiksiz soruşturma ve Tek Celsede Duruşma*" prensipleri uyarınca, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcılarının mâkul sürede bütün delilleri toplamaları, Cumhuriyet savcılarının şüphelinin lehine olan Delilleri (de) toplama ve şüphelinin haklarını koruma yükümlülüğü getirilmiştir, ...*Soruşturma evresi uzun sürebilir. Ancak, kovuşturma evresinin yeni bir delil toplanmasına gerek kalmadan ve bir iki celsede bitirilmesi hedeflenmiştir...* CMK'nun 174. maddesinin 1. fıkrasının b) bendi hükmüne göre de "Suçun sübutuna etki edeceği muhakkak olan bir delil toplanmadan" hazırlanan iddianamenin iade edilmesi gerekir." şeklinde değerlendirmeler içeren içtihadı uyarınca,

Şüphelilerin üzerine atılı Resmi belgede sahtecilik suçu yönünden Gaziantep [REDACTED] Asliye Ceza Mahkemesinin 2012/ [REDACTED] Esas, 2013/ [REDACTED] karar sayılı ilamıyla yapılan suç duyurusu ve müşteki vekilinin şikayet başvurusu sonrası başlayan soruşturma kapsamında, *suça konu çek 1 adet*ten ibaret olup *yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda çekteki imzaların şüphelilere ait olmadığı bildirildiğine* ve suç duyurusuna esas yargılama sırasında *tanık sıfatıyla dinlenen [REDACTED] " ... [REDACTED] iş karşılığı 2 adet çek verdi, ancak çeklerin keşidecisi ve meblağını hatırlamıyorum ", tanık [REDACTED] " ...bildiğim kadarıyla malzeme alımında kullanmak üzere [REDACTED] 2 adet çek verdi"* şeklinde beyanda bulunduklarına göre:

A- Bilirkişi görüşü ve şüpheliler anlatımı aksine *şüphelilerin ne şekilde ve hangi davranışla suça konu çekte sahtecilik hukuki nitelendirmesine konu eylemi yaptıkları açıklanıp, suçun sübutuna ve nitelendirmesine etkili delil ve olgular denetime elverişli şekilde belirtilmeksizin,*

B- *Suç duyurusuna esas mahkeme ilamı ve şikayet dilekçesi kapsamında 1 adet çekten dolayı soruşturma yapılması istenmesine ve bu doğrultuda [REDACTED] nolu çek yönünden bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karşın, iddianame içeriğinde değinilen " iki adet çekin sahte olduğunun anlaşıldığı" anlatımını doğrulayan, suça konu diğer evrak- çekin özellik- içeriğinin ne olduğu açıklanıp, mevcut ise bu çek aslı veya sureti dosya kapsamına temin olunmaksızın,*

CMK.170/3-j-4-5-6 hükümlerine aykırı şekilde iddinamede yapılan olay anlatımı ve hukuki nitelendirmeyi doğrular delil ve olguların ne olduğu açıklanmadan ve uygulama yerinde gösterilmeden , ayrıca şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil lehine bulunan hususlar da belirlenmeden iddianame tanzim edilmiş bulunduğundan, iadesine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir.

KARAR :sebepleri yukarıda açıklandığı üzere:

Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19.09.2014 tarih ve 2014/ [REDACTED] iddianame sayılı iddianamesinin CMK.m.174/1-a, b, c hükmüne aykırı şekilde düzenlenmesi sebebiyle, eksiklik giderilmek üzere İADESİNE,

CMK.m.174/5 hükmü gereği iade kararına karşı Cumhuriyet Savcısının itiraz etmek hakkı bulunduğu,

Dair, iddianame üzerinde yapılan inceleme sonucu itiraz yolu açık olmak üzere karar verildi.08.10.2014

KATİP 155033

HÂKİM 42481

İDDİANAMENİN İADESİ HUSUSUNDA ÖNEMLİ NOKTALAR

- Olaylar ile deliller arasında ilişki kurulmaksızın düzenlenmiş iddianame iade edilebilir.
- Suçun sübutuna etki edeceği mutlak sayılan bir delil toplanmadan düzenlenen iddianame iade edilecektir. Ancak savcının çabasına rağmen soruşturma evresinde bir delilin toplanması mümkün olmamış ise, bu sebepten dolayı iddianamenin iadesi yoluna gidilmemesi gerekir.
- Eksiklikler tamamlanmadan ve hatalı noktalar giderilmeden iddianamenin yeniden mahkemeye verilmesi halinde, mahkeme bu iddianameyi de iade edebilecektir.

İDDİANAMENİN İADESİ HUSUSUNDA ÖNEMLİ NOKTALAR

- Görev veya yetki konusunda iddianamede açık bir yanlışlık veya çelişki varsa, iddianamenin iadesi mümkündür.
- Savcı bir hukuka uygunluk nedeni bulunmadığı kanaatine vararak iddianame düzenlemişse mahkeme, bir hukuka uygunluk nedeninin var olduğu gerekçesi ile iddianameyi iade edemez.

İddianamenin İadesi Üzerine Savcının Yetkileri

İDDİANAME

MAHKEME

İADE

CUMHURİYET
SAVCISI

KYOK VEREBİLME

İTİRAZ KANUN
YOLUNA BAŞVURMA

EKSİKLİKLER GİDERİLİP
YENİDEN İDDİANAME
DÜZENLEME

Kamu Davasının Açılmasında Takdir Yetkisi

► Suç işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturacak kadar delile ulaşılmış olsa da, **savcının kamu davası açmamak hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır:**

1. Etkin pişmanlık hükümleri
2. Şahsi cezasızlık sebepleri
3. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi

1. Etkin Pişmanlık Hükümleri

TCK'da Etkin Pişmanlığın Kabul Edildiği Suçlardan Bazıları

- Organ ve Doku Ticareti
- Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma
- Malvarlığına Karşı Suçlar
- Uyuşturucu Madde İmal ve Ticareti
- Parada ve Kıymetli Evrakta Sahtecilik
- Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma
- Zimmet
- Rüşvet
- İftira
- Yalan Tanıklık
- Hükümlü ve Tutuklunun Kaçırılması

➤ Etkin pişmanlık,

➤ Bir cezasızlık sebebi olarak değil de **sadece bir indirim sebebi olarak öngörülmüşse**, kamu davasının açılması zorunludur. (Örneğin; TCK m. 110, m. 168)

➤ **Cezanın ortadan kaldırılmasını gerektiren şahsi sebep olarak öngörüldüğü durumlarda** da kamu davasının açılması bir zorunluluk olabilir.

2. Şahsi Cezasızlık Sebepleri

TCK'da Şahsi Cezasızlık Sebebine Yer Veren Hükümlerden Bazıları

- Malvarlığına karşı suçların bazı kişilerin zararına işlenmesi
- Yalan tanıklık suçu
- Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu
- Suçluyu kayırma suçu
- Tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme suçu
- Taksirli suçlar bakımından TCK 22/6

- Savcı kamu davasını açıp açmamakta takdir yetkisine sahip olduğu için, etkin pişmanlık veya şahsi cezasızlık sebeplerinden birinin varlığı halinde dâhi kamu davasını açmak üzere iddianame düzenleyebilecektir.
- Tereddüt halinde dava açılması yönünde takdir kullanılmalıdır.
- Cumhuriyet Savcısının kamu davasının açılmaması yönünde takdir yetkisini kullanması halinde buna itiraz mümkün değildir (CMK 173/5).

3. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

- Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verebilmesi için;
 - Delillerin iddianame düzenlenmesini gerektirecek şekilde suçun işlendiği hususunda «**yeterli şüphe oluşturması**» gerekmektedir.
 - Şartları gerçekleştiğinde dâhi **Cumhuriyet savcısının takdir yetkisinin bulunduğunu** kabul etmek gerekir.
- Cumhuriyet savcısı,
 - Uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, üst sınırı 3 yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı,
 - **yeterli şüphenin varlığına rağmen,**kamu davasının açılmasının **beş yıl** süreyle ertelenmesine karar verebilir.
 - 15 yaşını doldurmamış çocuklar bakımından hapis cezasının üst sınırı **beş yıldır** (ÇKK m. 19/2).
 - Çocuklar (18 yaşını tamamlamamış) açısından erteleme süresi **üç yıldır** (ÇKK m. 19/1).

➤ Kamu davasının açılmasının ertelenmesine kararı verilmesinin koşulları:

- a) Şüphelinin **daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış** bulunması,
- b) Yapılan soruşturmanın kamu davası açılmasının ertelenmesi halinde **şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,**
- c) Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, **şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,**
- d) Suçun işlenmesiyle **mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi.**

➤ Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir.

Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kararı Verilemeyeceği Haller

Aşağıdaki suç soruşturmalarında Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verebilmesi mümkün değildir (m. 171/2-6):

- a) Uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar
- b) Suç işlemek için örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları
- c) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar
- d) Kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar
- e) Asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar
- f) Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar

Kamu davasının açılmasının
ertelenmesi kararı

Erteleme süresi içinde
kasıtlı bir suç işlenmesi
halinde

KYOK

Erteleme süresi içinde
kasıtlı bir suç işlenmesi
halinde

KAMU DAVASI

Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kararına İtiraz (m. 171/2)

- **Suçtan zarar gören** veya **şüpheli** tarafından, Cumhuriyet savcısının erteleme kararına 173. madde hükümlerine göre itiraz edilebilir.
- Bu düzenlemeyle birlikte, yeterli şüphe bulunmaması sebebiyle hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi gerektiğini düşünen şüphelinin, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararına itiraz edebilmesi mümkündür.

Kovuşturmayaya Yer Olmadığı Kararı ve Denetimi

➤ **KURAL:** Kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildikten sonra, «**aynı fiilden dolayı**» kamu davası açılmak üzere iddianame düzenlenemez.

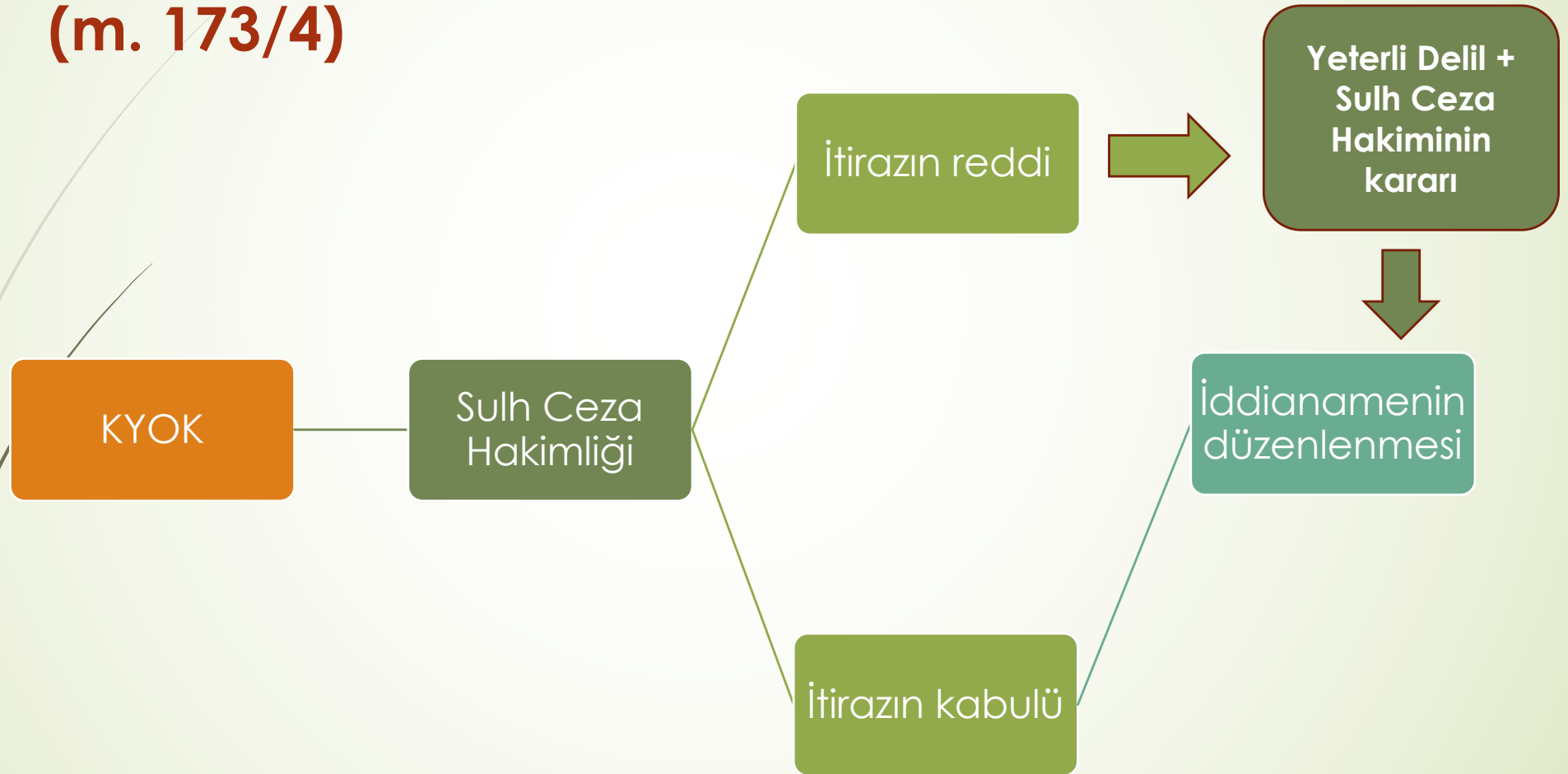
➤ **İSTİSNALAR:**

1. Yeterli şüphe oluşturacak yeni delil elde edilmesi ve sulh ceza hakimliğinin kararı
2. İtiraz üzerine
3. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın etkin soruşturma yapılmadan verildiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmesi

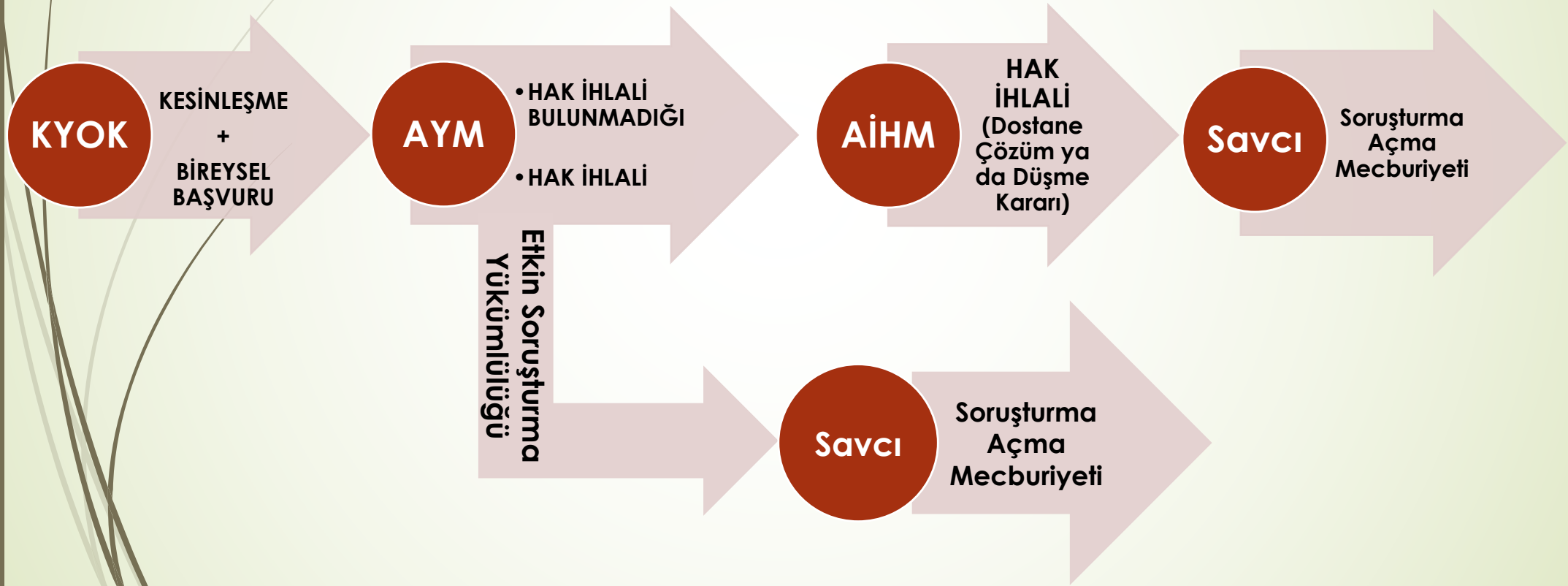
1. İSTİSNA: Yeterli şüphe oluşturacak yeni delil elde edilmesi (m. 172/2)

2. İSTİSNA: İtiraz Üzerine (m. 173/4)

3. İSTİSNA: AİHM Kararı Üzerine (m. 172/3)

KYOK Örneği

**T.C.
SİLİVRİ
CUMHURİYET BAŞSAVCILIğI**

Soruşturma No : 2015/1840 Soruşturma
Karar No : 2015/1342

KOVUŞTURMAYA YER OLMADIğINA DAİR KARAR

DAVACI : K.H.
MÜŞTEKİ : 1-ALİ T , Oğlu 'den olma, doğumlu, Piri Mehmet Paşa Mahallesi New Center Kat 2 Silivri/ İSTANBUL Piri Mehmet Paşa Mahallesi New Center Kat: 2 Silivri/ İSTANBUL

ŞÜPHELİLER : 1- MÜGE CE ,
2- GÜRBÜZ CİHANGİR D ,

SUÇ : Sesli Yazılı veya Görüntülü Bir İleti İle Hakaret
SUÇ TARİHİ VE YERİ : 02/03/2015 İSTANBUL/SİLİVRİ

SORUŞTURMA EVRAKI İNCELENDİ:

Müşteki Alibey spor kulübü derneği adına başkan Ali Tonta tarafından verilen şikayet dilekçesinde Silivri de bölgesel olarak yayınlanan Gazete İstanbul isimli gazetede Silivri Spor kulübü derneği otoparkı ile ilgili asılsız haber yapıldığı, Silivri Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından defterlere el konulduğu şeklindeki haberin gerçeği yansıtmadığını, bu şekilde kendilerine basın yoluyla hakaret ve iftirada bulunan şüphelilerden şikayetçi olduğuunu beyan etmiş ise de;

Yapılan soruşturmada ,Silivri Spor kulübü derneği otoparkı ile ilgili otopark gelirlerinde usulsüzlük yapıldığı iddialarının C.Başsavcılığımızın 2015/1365 numaralı soruşturma dosyası üzerinden tahkikatının halen devam ettiği, usulsüzlük bulunup bulunmadığının soruşturma sonucunda ortaya çıkacağı, bunun dışında şüphelilerin yapmış olduğu haberin basın özgürlüğü kapsamında kaldığı ve suç oluşturmayacağı anlaşıldığından;

Şüpheliler kamu adına **KOVUŞTURMA YAPILMASINA YER OLMADIğINA,**
Kararın müştekiye **TEBLİğİNE,**

Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren CMK'nın 172 ve devamı maddeleri gereğince 15 günlük yasal süre içerisinde **Silivri Sulh Ceza Hakimliği'**ne itirazı kabil olmak üzere karar verildi.
05/03/2015

Cumhuriyet Savcısı

 E-imzalıdır.

Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararlarına Karşı Kanun Yolu

- Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın yargısal denetimi, «**itiraz yoluyla**» olmaktadır.
- **Suçtan zarar gören**, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğ edilmesinden itibaren **onbeş gün içerisinde**, bu kararı veren Cumhuriyet Savcısının yargı çevresinde görev yaptığı Ağır Ceza Mahkemesi'nin bulunduğu yerdeki **sulh ceza hakimliğine** itiraz edebilir (CMK 173/1).

➡ Hakimlik;

- **Kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görürse** bu hususu açıkça belirtmek suretiyle o yer sulh ceza hakimini görevlendirebilir, kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmazsa istemi reddeder.
- **İstemi yerinde bulursa** Cumhuriyet Savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verir. İtiraz merciin kararı iddianameyi kabul edilebilirlik bakımından denetleyecek olan makamı bağlamaz. Yargılama makamı şartları varsa iddianameyi iade edebilir.

-
-
- **Kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı yapılan itirazın inceleme merciince reddedilmesi durumunda yeni delilin varlığı nedeniyle kamu davasının açılabilmesi için**, önceden itiraz hakkında karar vermiş olan Sulh Ceza Hakimliği'nin bu hususta karar vermesi gerekmektedir (CMK 173/6).
 - İtiraz konusunda ret kararı vermiş olan Sulh Ceza Hakimi sadece yeni delilin varlığını tespit ile yetinmeyecek, **bu delilin kamu davası açmak için yeterli şüphe oluşturup oluşturmadığını da takdir edecek** ve ona göre önceki kararını ortadan kaldıracak veya kaldırmayacaktır.

KYOK'a İtirazın Reddi Kararı Örneği

cc) Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararına İtirazın Reddi Kararı

T.C.
... 2. SULH CEZA HAKİMLİĞİ

DEĞİŞİK İŞ KARAR

Değişik İş No :

Hakim :

Katip :

... Cumhuriyet Başsavcılığının .../.../... tarih ve .../... Soruşturma sayılı dosyası Hakimliğimize gönderilmekle mahsus defterin yukarıda yazılı sıra numarasına kaydedildi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

... Cumhuriyet Başsavcılığınca yukarıda yazılı soruşturma dosyasında verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karara müşteki ... tarafından, verilen kararın usul ve yasaya uygun olmadığından bahisle itiraz edilmesi üzerine soruşturma dosyası hakimliğimize gönderilmiştir.

Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın itiraz edene 18/09/2018 tarihinde tebliğ edildiği, itiraz eden tarafından 20/09/2018 tarihinde bu karara karşı başvuruda bulunulduğu, bu haliyle CMK'nın 173/1. maddesine göre itirazın 15 günlük yasal süre içerisinde yapıldığı anlaşılmıştır.

Soruşturma dosyasının incelenmesi neticesinde; ... Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturmanın CMK'nın 160 ve devamı maddelerinde düzenlenen usul ve esaslara uygun olarak yürütüldüğü, delil durumunun değerlendirilmesinde bir isabetsizlik olmadığı görülmüş, bu haliyle takipsizlik kararındaki gerekçeler ve dosya kapsamına göre müştekinin itirazı yerinde olmadığından itirazın reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

KARAR: Gerekçesi soruşturma dosyasından anlaşılabacağı üzere;

- 1- ... Cumhuriyet Başsavcılığının 07/09/2018 tarih, .../... Soruşturma ve .../... Karar sayılı kovuşturmaya yer olmadığı kararına yönelik olarak yapılan itirazın yerinde görülmemesi nedeniyle CMK'nın 173/3 maddesi uyarınca REDDİNE,
- 2- Soruşturma dosyasının ... Cumhuriyet Başsavcılığına İADESİNE,
- 3- Karardan bir örneğinin ... Cumhuriyet Başsavcılığınca ilgilisine TEBLİĞİNE,
- 4- Yargılama giderlerinin itiraz eden üzerinde BIRAKILMASINA,

Dair; dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda kesin olmak üzere karar verildi.
12/10/2018

Katip

Hakim

► Kamu davasının açılmış sayılması için Cumhuriyet savcısının iddianame düzenlemesinin yeterli olmaması, mahkemenin iddianameyi kabul etmesiyle ancak kamu davasının açılmış sayılacak olması, **dava açılmasının belli bir zaman dilimi ile sınırlı tutulduğu hallerde sorun oluşturabilmektedir.**

(Örn: Basın Kanunu m. 26)

Savcı Adli Kolluk İlişkisi

Adlî kolluk;

- 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12. maddelerinde,
- 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7. maddesinde,
- 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8. maddesinde,
- 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4. maddesinde

belirtilen **soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini** ifade eder. (CMK 164/1)

- Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere emniyet ve jandarma teşkilatları bünyesinde bir kolluk olarak yer alan **çarşı ve mahalle bekçileri** de bazı adli görevler ifa etmektedirler (ÇMBK m. 8).

-
- Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir. (CMK 161/1)
 - Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adlî kolluğa yaptırılır. Adlî kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adlî görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir. (CMK 164/2)
 - Gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi halinde, diğer kolluk birimleri de adlî kolluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. (CMK 165)

-
- Cumhuriyet savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir. (CMK 161/3)
 - Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. (CMK 161/5)

Sulh Ceza Hakimi

Sulh Ceza Hakimi, soruşturma evresinde iki farklı sıfatla görev yapar:

Sulh Ceza Hakimi

Yargılama
Makamı

Toplumsal İddia
Makamı

Yargılama makamı olarak Sulh Ceza Hakimi

- Cumhuriyet savcısı, ancak hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine gerek görürse, istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin sulh ceza hâkimine bildirir. Sulh ceza hâkimi istenilen işlem hakkında, kanuna uygun olup olmadığını inceleyerek karar verir ve gereğini yerine getirir. (CMK 162/1)
- Soruşturma evresinde hakim kararına başvurulmasını gerektiren işlemlerin çokluğu, savcının bu evredeki konumu ile uyumlu değildir.

Toplumsal iddia makamı olarak Sulh Ceza Hakimi

- Sulh Ceza Hakimi;

- *Suçüstü halinde,*

- *Gecikmesinde sakınca bulunan bir halin bulunması halinde*

toplumsal iddia makamı olarak görev yapar. (CMK m. 163)

- Bu şartlardan birisi mevcut olsa bile **Sulh Ceza Hakiminin harekete geçmesi için** «Cumhuriyet savcısına erişilemiyor olması» veya «erişilebiliyor olsa bile olayın genişliği itibar savcının iş gücü aşıyor olması» gerekmektedir.

- Sulh Ceza Hakimi, savcı sıfatıyla soruşturmasını yaptığı olayın **kovuşturma evresinde yargılama makamı sıfatıyla görev yapamaz**. Bu durumda sulh ceza hakimi açısından bir «**yargılama yasağı**» söz konusu olmaktadır.
- Sulh Ceza Hakimi savcı sıfatıyla soruşturmasını yaptığı olayın soruşturma evresinde 162. madde uyarınca hakim kararı gerektiren bir işlem söz konusu olduğunda da, **bu kararı veremeyecektir**.

İddia Makamı

Toplumsal İddia Makamı

1. Savcılık
2. Adli Kolluk
2. Sulh Ceza Hakimi
(istisnai)

Bireysel İddia Makamı

1. Mağdur
2. Suçtan Zarar Gören
3. Vekil
4. Yasal Temsilci

Mağdur – Suçtan Zarar Gören

- **Mağdur**, suç işlenmek suretiyle haksızlığa uğramış kişidir.
- **Suçtan zarar gören**, bir suçun işlenmesi dolayısıyla zarar gören gerçek veya tüzel kişidir.
- Suçtan zarar gören kavramı mağdura göre daha geniştir.
- CMK'da açıkça mağdurun ve suçtan zarar görenin süjeliği düzenlenmiş ve bunlara önemli haklar tanınmıştır. Böylece **mağdur**, ceza muhakemesinde sadece tanık sıfatıyla yer alan bir delil aracı, bir soruşturma objesi olmaktan çıkmış, **bir muhakeme süjesi haline gelmiştir**.

Mağdur ile Suçtan Zarar Görenin Hakları

- Delil toplanmasını talep etme,
 - Belge örneği isteme ve dosya inceleme,
 - Avukat görevlendirilmesini isteme,
 - Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karara itiraz etme,
 - Duruşmadan haberdar edilme,
 - Kamu davasına katılma,
 - Dayaya katılmış olmak koşuluyla, davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurma,
 - Tüm bu hakları ile ilgili olarak bilgilendirilme,
 - Muhakeme sürecinde bazı işlemler dolayısıyla yerleşim yeri dışında yaptığı harcamaların karşılanması,
- haklarından oluşmaktadır.

Mağdur ile Suçtan Zarar Görenin Dinlenmesi

- Mağdur ile şikâyetçi, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme başkanı veya hâkim tarafından **çağrı kâğıdı ile** çağırılıp dinlenir.
- Kovuşturma evresine geçildiğinde **çağrı kâğıdına iddianame eklenir.** Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması hâlinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirilir.
- **Bu hususta yapılacak çağrı ve zorla getirme bakımından tanıklara ilişkin hükümler uygulanır.**

-
- Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden durumlar dışında, işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş **çocuk veya mağdur**, bu suça ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak **bir defa dinlenebilir** (m. 236/2).
 - Mağdur çocukların veya işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş olan diğer mağdurun tanık olarak dinlenmesi sırasında **psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur** (m. 236/3).
 - Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından ifade ve beyanının özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanları **özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınır** (m. 236/4).

- TCK m. 103/2'de düzenlenen suçlardan (nitelikli cinsel istismar) mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, **bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde (Çocuk İzleme Merkezi) Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır** ve mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. (m. 236/5)
- Kovuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında **zorunluluk bulunması hâlinde** bu işlem, **mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir** (m. 236/5).
- TCK m. 102/2'de düzenlenen suçlardan (nitelikli cinsel saldırı) mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da **CMK m. 236/5 hükmü uygulanır**. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır (m. 236/6).

Mağdur ile Suçtan Zarar Görenin Davaya Katılması

- Ancak **suçtan doğrudan doğruya zarar görmüş olanlar** kamu davasına katılabilir.
- Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, **ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar** şikayetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.
- **Katılma**, ilk derece mahkemelerinde ve kovuşturma evresinde hüküm verilinceye kadar mümkündür. Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz.
- Bununla birlikte, **bölge adliye mahkemesi duruşmalı inceleme yaptığında** bazen katılmayı kabul etmek gerekebilir. Zira, duruşma açıldığında bölge adliye mahkemesi bir esas mahkemesi gibi inceleme yapmaktadır. Ayrıca, esas incelemesi yapamayan Yargıtaydan farklı olarak, bölge adliye mahkemesi tarafından bu aşamada dosyanın bozularak ilk derece mahkemesine geri gönderilemeyeceğinden, özellikle bu imkana mağdurun ilk defa sahip olabildiği hallerde katılma talebi olumlu karşılanmalıdır.

-
- **Katılma davayı durdurmaz.** Tarihi belirlenmiş olan duruşma ve yargılama usulüne ilişkin diğer işlemler vaktin darlığından dolayı katılan kimse çağrılmayacak veya kendisine haber verilemeyecek olsa bile belirli günde yapılır. (CMK 240)
 - **Katılmadan önce verilmiş olan kararlar katılana tebliğ edilmez.** Bu kararlara karşı kanun yoluna başvurabilmesi için Cumhuriyet savcısı için öngörülen sürenin geçmesiyle katılan da başvuru hakkını kaybeder. (CMK 241)
 - Katılan, bir muhakeme hukuku sujesi olarak, **Cumhuriyet savcısından bağımsız biçimde denetim muhakemesi yoluna gidebilir.**
 - Katılma hakkı, **kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır.**

- Mağdur veya suçtan zarar gören, davaya katıldığında, mahkemeden istemesi halinde baro tarafından bir avukat görevlendirilir. Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz (**zorunlu vekil**) (CMK m. 239/2).
- Avukat görevlendirme zorunluluğu, davaya katılma talebi kabul edildikten sonra söz konusu olmaktadır.
- Soruşturma evresinde mağdura zorunlu avukat görevlendirmesi ancak CMK m. 234/2 hükmü çerçevesinde gerçekleşebilecektir.

Tüzel Kişilerin Kamu Davasına Katılması ve Temsili

- Soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organ veya temsilcisi, **katılan veya savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilir.** (CMK m. 249/1)
- Bu durumda, tüzel kişinin organ ve temsilcisi katılan veya sanığa sağlanan haklardan istifade edebilir ve yükümlülöklere tabi tutulur. (CMK m. 249/2)
- Tüzel kişinin organ veya temsilcisi aynı zamanda ilgili suçtan sanık durumunda ise, tüzel kişiyi bir başkasının temsil etmesi gerekmektedir. (CMK m. 249/3)

CMK m. 249 hükmü kovuşturma evresi ile ilgilidir. Bu nedenle, soruşturma evresinde henüz katılma söz konusu olmayacağı ve CMK m. 249/2-3 hükümlerinde «şüpheli» statüsüne yer verilmediğı için **soruşturma evresinde bu hükmün işlemeyeceğı sonucuna varılabilir.**

Kanuni Katılma

- Bazı durumlarda, suçtan zarar görmüş olmayı bizzat kanun tayin edebilmektedir. Bu durumda mahkemenin ayrıca bir değerlendirme yapması mümkün değildir:
- 5411 sayılı Bankacılık Kanununa göre, Kanunda belirtilen suçlara ilişkin yapılan kovuşturmalarda **BDDK** ve **TMSF**'nin katılma yetkisi bulunmaktadır (m. 162/1).
- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre, **SPK** katılma yetkisine sahiptir (m. 115/2).
- 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa göre, **Maliye Bakanlığı** katılma yetkisine sahiptir (m. 18/2).
- 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununa göre, **Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**nın katılma yetkisi bulunmaktadır.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu tarafından, “6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının **davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığı**” kabul edilmiştir (YİBK, 13.12.2019, 2019/6-7).

The diagram illustrates the hierarchy of defense positions. At the top is a red box labeled 'Savunma Makamı'. Below it are two orange boxes: 'Toplumsal Savunma Makamı' on the left and 'Müdafi' on the right. To the right of these is a green box labeled 'Bireysel Savunma Makamı'. Below the green box is a list of four roles: 1. Şüpheli/Sanık, 2. Şüphelinin/Sanığın Eşi, 3. Yasal Temsilci, and 4. Malen Sorumlu. A red arrow points from the left towards the 'Savunma Makamı' box.

Savunma Makamı

***Toplumsal
Savunma
Makamı***

Müdafi

***Bireysel Savunma
Makamı***

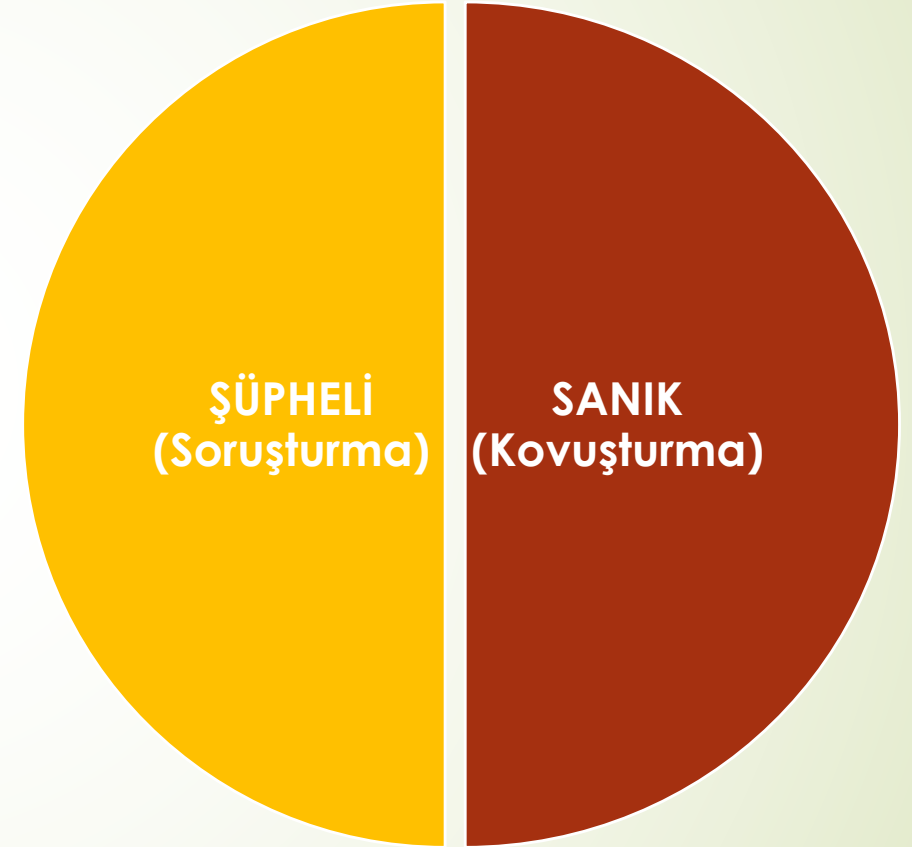
- 1. Şüpheli/Sanık***
- 2. Şüphelinin/Sanığın Eşi***
- 3. Yasal Temsilci***
- 4. Malen Sorumlu***

Şüpheli ve Sanık

Şüpheli ve sanık, **suç şüphesi altında bulunan kişidir.**

İçinde bulunulan ceza muhakemesi evresine göre, «şüpheli» veya «sanık» olarak anılmaktadır.

Ancak gerçek kişiler şüpheli veya sanık olabilir. Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesinin gereği olarak, Ceza Kanunu sisteminde tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamamaktadır (TCK m. 20/2)

Şüpheli ve Sanık Hakları

- Haklarını ve İsnadı Öğrenme Hakkı
- Müdafiden Yararlanma Hakkı
- Yakınlarına Haber Verme Hakkı
- Yüklenen Suç Hakkında Açıklamada Bulunmama(Susma) Hakkı
- Delil Toplanmasını Talep Hakkı
- Lekelenmeme Hakkı

Şüpheli ve Sanığın Yükümlülükleri

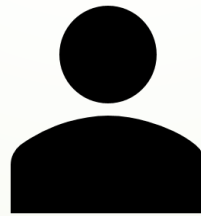
- Hazır Bulunma Yükümlülüğü
- Bazı İşlemlere Katılanma Yükümlülüğü
- Kimliği, Ekonomik ve Kişisel Durumu Hakkında Bilgi Verme Yükümlülüğü

İfade ve Sorgu

- **İfade alma**; Şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından Soruşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesidir.
- **Sorgu**; Şüpheli veya sanığın hâkim veya mahkeme tarafından soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesidir.

**Kolluk
veya
Savcı**

İfade

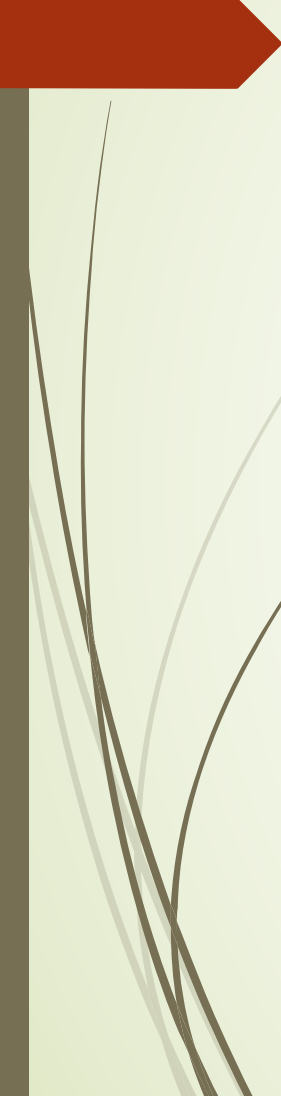
Şüpheli & Sanık

Sorgu

**Hâkim
veya
Mahkeme**

İfade ve Sorgunun Yapılışı

- Şüpheli veya sanık savunmasını, asıl olarak ifade verirken veya sorgusu alınırken yapmaktadır. Bu nedenle, ifade ve sorgunun sıhhati ve geçerliliği önem taşımaktadır.
- **Müdafie danışma hakkı** konusunda aydınlatılan şüpheli veya sanık bu imkandan yararlanmak istediği takdirde, sırf ifade ve sorgunun devam etmesi düşüncesi ile bu hakkından mahrum bırakılmamalıdır.
- İfade veya sorgunun başında, görevli ile şüpheli veya sanık arasında, ifade veya sorgunun şeklini, sınırlarını belirleyebilmek amacıyla bir **öngörüşme yapılabilir**.
- Soru - cevap şeklinde ifade veya sorgudan önce, şüpheli veya sanığa, **kendiliğinden, herhangi bir müdahalede bulunulmaksızın bildiklerini anlatma imkanı verilmelidir**.

-
- Görevli, iradesini etkilememek kaydıyla, konuşmak istemediğini açıklayan şüpheli veya sanığa, **susmasının sakıncalarını belirtebilir.**
 - Konuşmayı tercih eden şüpheli veya sanık, ifade ve sorgunun akışı içerisinde, **her zaman, ifade vermekten vazgeçebilir ve başladığı ifadeyi her an yarıda kesip sonraki soruları tamamen veya kısmen cevaplamayı reddedebilir.**
 - İfade ve sorgu sırasında, **Ceza Muhakemesinin her ne pahasına olursa olsun gerçeğin araştırılması şeklinde bir amacının bulunmadığı hiçbir zaman unutulmamalıdır.** (CMK m. 148)
 - **Birden fazla şüpheli veya sanığın varlığı halinde** her biri ayrı olarak ve diğerleri hazır bulunmazken ifadesi alınmalı ve sorgulanmalıdır.

İfade ve Sorgunun Mekanı

- ✓ Geniş anlamda ifade veya sorgu, soruşturma veya kovuşturma organının, şüpheliyi veya sanığı, kendini suçlama anlamında gelebilecek bir beyanda bulunmaya sevk edecek her türlü davranıştır. Bu anlamda **ifade veya sorgunun mekanı her yer olabilir.**
- ✓ **Soruşturma evresinde** şüphelinin ifadesinin alınacağı mekanın seçimi, soruşturmayı yapan makama aittir.
- ✓ **Kovuşturma evresinde** ise, duruşma aşamasında sorgunun yapılacağı mekan, asıl olarak, duruşma salonudur.
- ✓ Kural olarak şüpheli **kelepçe ile dinlenemez**; sanığın ise **duruşmaya bağısız olarak alınması** kanun hükmü gereğidir.

İfade ve Sorgunun Zamanı ve Süresi

- **İfade ve sorgunun zamanının seçiminde;** hukuka aykırı, şüpheli veya sanığın iradi karar verme ve iradi davranma hürriyetini ihlal edici bir tutum izlenemez.
- İfade ve sorgunun zamanı konusunda, ceza muhakemesi kanunları herhangi bir hüküm içermemektedir. Bunun seçimi, kural olarak, ifadeyi alacak veya sorguyu yapacak olan makama bırakılmaktadır.
- İfade veya sorgunun süresi konusunda «oranlılık ilkesine» riayet edilmesi gerekir.

İfade ve Sorgunun Tutanağa Geçirilmesi

Yazılı Tutanak

Teknik
İmkanlardan
Yararlanılarak

CMK
m.
147/1-
i

CMK
m.
169/2

CMK
m.
219/1

CMK
m.
147/1-
h

CMK
m.
219/1

İfade veya sorgularda **tanzim edilecek tutanaklarda
şu hususlar yer almalıdır:**

1. İfade alma veya sorguya çekme işleminin **yapıldığı yer ve tarih.**
2. İfade alma veya sorguya çekme sırasında **hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren veya sorguya çekilen kişinin açık kimliği.**
3. İfade almanın veya sorgunun yapılmasında yukarıdaki **işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise nedenleri.**
4. Tutanak içeriğinin **ifade veren veya sorguya çekilen ile hazır olan müdafi tarafından okunduğu ve imzalarının alındığı.**
5. **İmzadan çekinme hâlinde bunun nedenleri.**

(CMK m. 147)

➤ **CMK m. 219'**de **duruşmanın** teknik araçlarla kaydı bir zorunluluk olarak düzenlenmemiştir.

➤ **CMK m. 147'**de **yapılacak ifade ve sorgu işlemlerinin** kaydında, teknik imkanlardan yararlanılmasının bir zorunluluk olduğu şeklinde anlaşılmaya müsait bir ifade biçimi yer almaktadır.

Ancak, **147. maddenin ilgili hükmünün de 219. maddedeki düzenlemeye paralel biçimde yorumlanması gerekir.**

➤ Ses-görüntü kaydedicinin yazılı tutanağın yerine geçemeyeceğini, ancak onun bir tamamlayıcısı olarak kullanılabileceğini kabul etmek gerekir.

İfade Tutanağı Örneği

İFADE TUTANAĞI (Şüpheli için)

İFADE VERENİN* _____ :

T.C. kimlik numarası _____ :

Adı ve soyadı _____ :

Baba ve ana adı _____ :

Doğum yeri ve tarihi _____ :

Nüfusa kayıtlı olduğu yer _____ :

İkametgâh yahut mesken adresi _____ :

İşyeri adresi _____ :

Varsa telefonu (Ev-iş-cep-irtibat) _____ :

Faks numarası _____ :

Elektronik posta adresi _____ :

Mesleği, ekonomik durumu _____ :

Medenî hâli, çocuk sayısı _____ :

İfadenin alındığı yer _____ :

İfade verene isnat olunan suç anlatıldı, müdafî seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafîin ifade alma sırasında hazır bulunabileceği, müdafî seçecek durumda değilse ve bir müdafî yardımından yararlanmak istediği takdirde kendisine baro tarafından bir müdafî görevlendirilebileceği, yakınlarından istediğine yakalandığının derhâl bildirileceği, isnat edilen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu, şüpheden kurtulması için somut delillerinin toplanmasını isteyebileceği kendisine hatırlatılıp açıklandı.

SORULDU _____ :

Ceza Muhakemesi Kanununun 147. nci maddesinde yazılı hususların yerine getirilmesinden sonra tutanak okunup, ifade veren ile hazır bulunanlar tarafından imza altına alınmıştır. .../.../20....

Cumhuriyet Savcısı	Zabıt Kâtibi	Müdafî	İfade Veren
<u>veya</u>	<u>veya</u>		
(Kolluk amir ve <u>memuru</u>) (İfadeyi yazan kolluk görevlisi)			
<u>İsim ve imza</u>	<u>İsim ve imza</u>	<u>İsim ve imza</u>	<u>İsim ve imza</u>

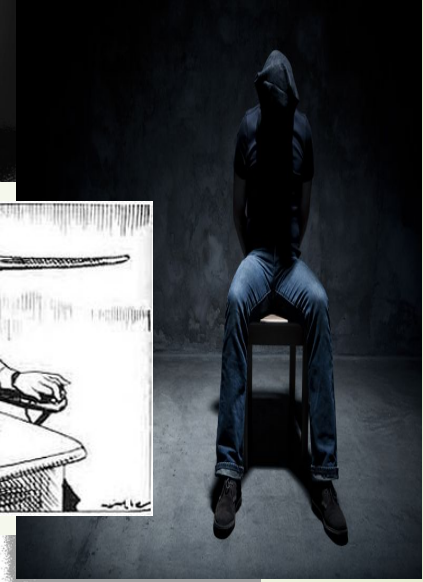
Yazılı İfade Verme

- Kanun'da bu konuda **herhangi bir hüküm yer almamaktadır.**
- Ancak,
 - Soruşturma evresinde şüphelinin,
 - Duruşmada sanığın,bazı durumlarda **sözlü sorgulanma yerine yazılı ifade vermesi de mümkündür.**
- Şüpheli veya sanık sözlü ifade vermeye ve sorguya zorlanamayacağı için şüpheli veya sanık, **pratikte yazılı açıklamayı tercih imkanını her zaman elinde bulundurmaktadır.**

İfade Alma ve Sorguda Yasak Usuller

- Şüphelinin ve sanığın ifadesi ve sorgusu alınırken, **beyanı özgür iradesine dayanmalıdır.**
- CMK m. 148/1 hükmünde belirtilen ve özgür iradeyi engelleyici nitelikteki eylemlerin **ortak özelliği**; ruhsal veya bedensel müdahale olarak özgür iradeyi bozmalarıdır.

1) Kötü Davranma

- Kötü davranmadan anlaşılan, **ifade alanın veya sorgulayanın müessir fiil şeklinde ortaya çıkabilen davranışdır.**
- Sadece cismen eza veya vücudun gerçek anlamda yaralanması değil, sıhhat ihlaline yönelik olan ve çok önemsizler dışında, **vücuda ve akli sağlığa yönelen bütün tecavüzler bu kavrama dahildir.**
- Örneğin; şüpheli veya sanığı iteleme, saçlarından çekme, yüzüne tükürme, üzerine kirletecek bir şey atma, gözlerini bağlama, ağzını tıkama, tekmeleme, tokat atma, yaralama, elbiselerinden tutarak yaka-paça sürüklenme, sigara ile deriyi yakma veya herhangi bir şekilde acı verme gibi hareketler.

2) İşkence

- Uzun süren veya tekrarlanan şiddetli ızdırap, acı ya da ağrılara sebep olunması veya ortaya çıkarılması **ışkence** olarak kabul edilmektedir.
- Fiziksel acı vermeler kötü muamele olabileceği gibi, **uzun süreli ve tekrarlanan önemli acı ve ağrı vermeler kötü muamele olarak değil, ışkence olarak nitelenebilir.**
- İşkence maddi ya da manevi olabilmektedir.

3) İlaç Verme

- Burada söz konusu olan; **katı, sıvı veya gaz şeklindeki her türlü maddenin insan vücuduna verilmesidir**. Bunların yutturulması, yiyecek veya içeceklere katılarak verilmesi, solunum, zerk ya da ovma yoluyla vücuda dahil edilmeleri veya vücudun açık bir yerinden vücuda sürülmeleri arasında hiçbir fark yoktur.
- Bu konuda ilk akla gelebilenler; sarhoş edici, uyuşturucu, direnme gücünü çözücü, uyku verici veya uyarıcı ilaç ve benzerleridir.

4) Yorma

- Yorma, **açıkça iradeyi etkileyecek herhangi bir vasıta kullanmamakla birlikte; iradi karar verme ve iradi davranma hürriyetini ciddi biçimde tehlikeye düşürecek oranda kişiyi yorgun düşürmektir .**
- Yorma sonucu şüpheli veya sanığın fiziki ya da ruhi durumu, onun kendi iradesiyle davranıp karar vermesini imkansız kılacak şekilde güçsüz düşürülmektedir .

5) Aldatma

- Yasak ifade ve sorgu yöntemleri içerisinde en tartışmalı olanı ve pratikte sınırlarının tespitinde en fazla güçlük çekileni, aldatmadır.
- Aldatma konusunda **tek kriter**, **şüpheli veya sanığın kişiliğinin, başka bir deyişle, hür iradesinin ihlal edilip edilmediği olabilir.**
- **«Aldatma»**, ifadeyi alanın veya sorgulayanın; gerçeği tahrif ederek veya gizleyerek ya da gerçek olmayan hususları gerçekmiş gibi takdim ederek şüpheli veya sanığı hataya sevk eden, yaptığı açıklamaların gerçek sonuçlarını kavrayamayacak bir durumu ortaya çıkaran, onun konuşma konusundaki kararının arkasında kendi iradi davranma hürriyetinin bulunmaması sonucunu doğuran her türlü davranıştır.

6) Bazı Araçları Kullanma

- Kişinin vücuduna doğrudan etki eden, özellikle fiziki **tamlığı veya sağlamlığı ihlal eden her tedbir** bu kavrama dahildir.
- Tamamen ağrısız veya hiç-bir iz-etki bırakmayan fiziksel müdahaleler de aynı şekilde hukuka aykırıdır.
- Hukuka aykırı bir ifade ve sorgu yöntemi olan vücuda müdahale bakımın-dan ilk akla gelenler; Poligraf, Pallograf veya Pallometri (Phallometrie) olmaktadır.

7) Kanuna Aykırı Yarar Vaadinde Bulunma

- **Hukuka aykırı bir diğer ifade ve sorgu yöntemi de kanunen öngörülmemiş bir menfaat vaadinde bulunmaktır.**
 - Kanunen caiz sayılmayan menfaat vaadi,
 - kişisel ya da olaya ilişkin herhangi bir iyileştirme,
 - iyi hale getirmenin sağlanmasının söz verilmesidir.

- Yasak usullerle elde edilen ifadeler **rıza ile verilmiş olsa da** delil olarak değerlendirilemez. (CMK m. 148/3)
- **Müdafi hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade**, hakim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz. (CMK m. 148/4)
- Yasak bir yönteminin mevcudiyetinde şüphe halinde, başka bir deyişle, böyle bir yönteme ifade veya sorguda başvurulduğunun kesin olarak ispatlanamaması durumunda, hukuka aykırılığın bulunduğu yönünde karar vermek gerekir.

Hukuka Aykırı Olarak Alınan İfadenin Değerlendirmesi Yasağı

-
- Şüpheli ve sanığın ifade ve sorgu esnasında **sahip olduğu hakların kendisine bildirilmemesinin** hukuka aykırı bir ifade ve sorgu yöntemi anlamına geldiği durumlarda, bu bildirmeme sonucunda elde edilen ifade **mutlak bir değerlendirme yasağıyla karşılanır.** (CMK m. 148/3)
 - **Yasak ifade veya sorgu yöntemlerinin kullanılması sonucunda elde edilen deliller** bakımından,
 - söz konusu yöntemin kullanılması ile ifade verme arasında nedensel bir ilişkinin bulunması gerekir. (CMK m. 148/1)
 - Ancak, yasak yöntemin işkence olması halinde nedensellik ilişkisi aramaya gerek yoktur.
 - Hukuka aykırı yollarla elde edilen ifadenin ne doğrudan doğruya ne de dolaylı olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Delil Yasaklarının Uzak Etkisi

Yasak ifade ve sorgu yöntemleri sonucunda elde edilen ifadeden hareketle dolaylı olarak ortaya çıkarılan deliller aynı veya başka bir muhakemede kullanılabilir mi?

Delil Yasaklarının
Uzak Etkisinin
İhtimalleri

Soruşturulmakta
Olan Suça İlişkin

Soruşturulan
Suçtan Bağımsız
Bir Suça İlişkin

-
-
- **1. Görüş:** Sadece, hukuka aykırı ifade ve sorgu yöntemlerine dayanılarak elde edilmiş olan «ifade»nin delil olarak değerlendirilmesinin yasak olduğu kabul edilmeli; buna karşılık, **bu ifade vasıtasıyla dolaylı olarak elde edilen delillerin kullanılması gerekir.**
 - **2. Görüş:** Gerek hukuka aykırı ifade ve sorgu yöntemlerine dayanılarak elde edilmiş olan «ifade»nin gerekse **bu ifade vasıtasıyla dolaylı olarak elde edilen delillerin kullanılmaması gerekir.**
 - **3. Görüş (Karma):** Somut durumun özelliğine göre bir ayırım yapılmalı; **ortada açıkça hukuk düzenine, özellikle temel haklara ilişkin normlara bir aykırılık bulunup bulunmadığına ve ayrıca olayın ağırlığına bakılmalıdır.**

■ **Değerlendirme yasağı** sadece şüpheli veya sanığın ifadesini değil, **bu ifadeye dayanılarak elde edilmiş diğer bütün delilleri de içerir.**

■ **Elde edilen delillerin dolaylı olması, yani şüpheli veya sanıktan hukuka aykırı olarak elde edilen ikrara dayanması durumunda** bir ayırım yapmak gerekir:

- 1) Dolaylı olarak elde edilen bilgiler **«mutlak delil yasağı»** ihlal edilerek elde edilmişlerse, bu bilgiler hiçbir şekilde kullanılamaz.
- 2) Dolaylı olarak elde edilen bilgiler **«nisbi bir delil yasağı»** sonucunda elde edilmişse; bu bilgilerin yeterli şüpheyi ya da başka bir suç bakımından başlangıç şüphesine temel teşkil edebilmesi, ancak, bu delillerin, zaten hukuka uygun yollarla da elde edileceklerinin kesin görülmesi halinde kabul edilebilir.

Savunma Makamı

*Toplumsal
Savunma
Makamı*

Müdafi

*Bireysel Savunma
Makamı*

- 1. Şüpheli/Sanık*
- 2. Şüphelinin/Sanığın Eşi*
- 3. Yasal Temsilci*
- 4. Malen Sorumlu*

Müdafî

"Avukatın görevi karar vermek değil, ikna etmektir."

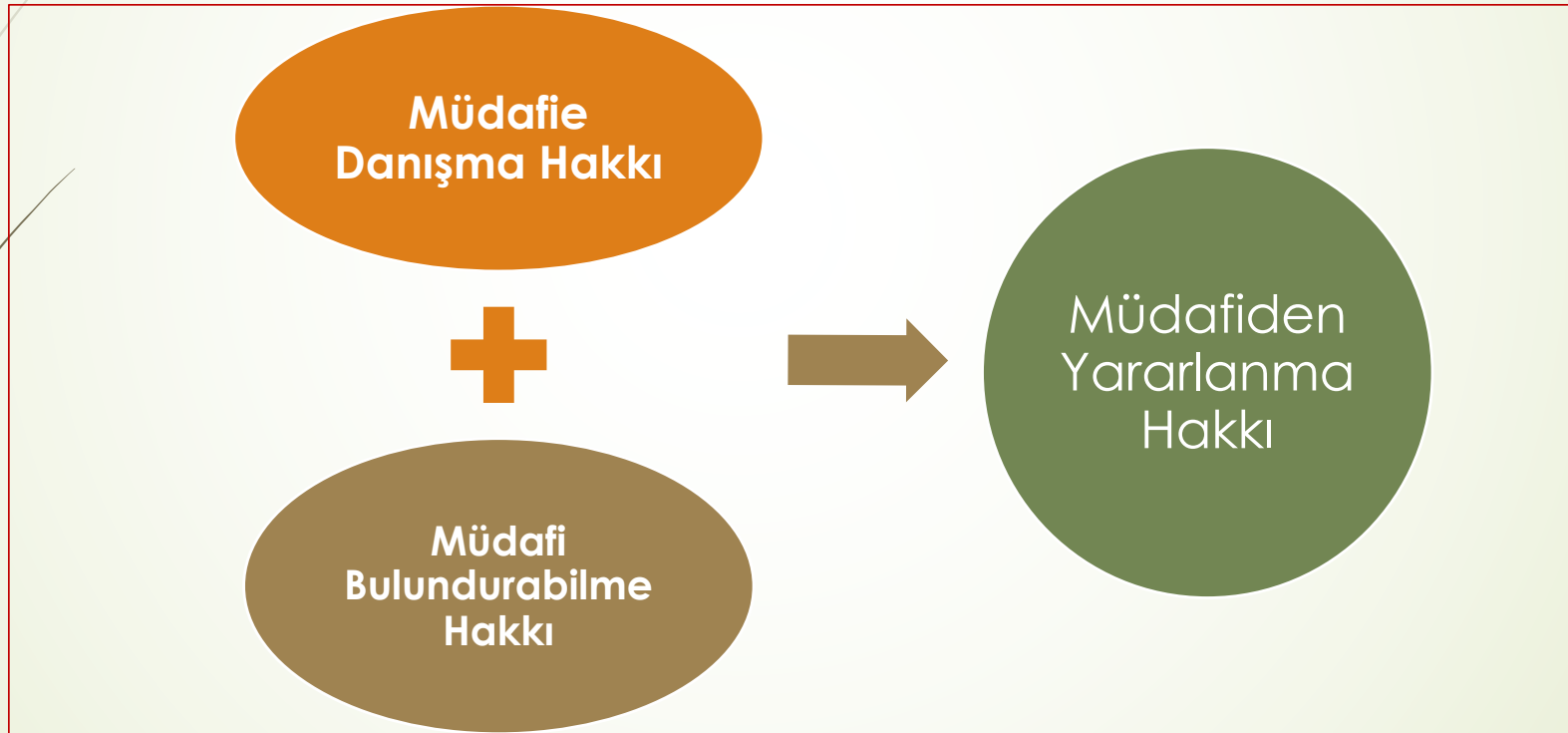
"Avukatın hüneri, elde mevcut olan delillerin kendi müvekkili lehine görülmesini sağlamaktır."

"Avukat, ışık altında her yüzeyin görünmesi için bir elması çeviren kuyumcu gibi değildir. Avukat elmasın tek bir yönünü açıkça vurgulamak üzere onu sabitlemektedir."

(M. Tören Yücel, Adalet Psikolojisi, 7. Bası, Ankara 2011, s. 201-202.)

«**Müdafî**», şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukattır.

- Şüpheli ve sanık **kendisini bizzat savunabileceği gibi, bir müdafi vasıtasıyla da savunabilir.**
- **«Müdafiden Yararlanma Hakkı»**

Müdafi Seçimi ve Görevlendirilmesi

- Şüpheli veya sanık, **soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafiin yardımından** yararlanabilir. (CMK 149/1)
- **Soruşturma evresinde**, ifade almada en çok üç avukat hazır bulunabilir. (CMK 149/2)
- **Kovuşturma evresinde**, duruşmada avukat sınırlandırılması bulunmamaktadır.
 - Ancak, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından yürütülen kovuşturmalarda, duruşmada en çok üç avukat hazır bulunabilir. (CMK m. 149/2)

➤ Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında **müdafiin**;

- **şüpheli veya sanıkla görüşme hakkının,**
- **ifade veya sorgu süresince şüpheli veya sanığın yanında olma hakkının,**
- **hazır bulunan müdafiin ifade veya sorgu esnasında şüpheli veya sanığa hukuki yardımda bulunması hakkının**

engellenmesi ve kısıtlanması mümkün değildir. (m. 149/3)

❑ Bu haklar; **şüpheli ve sanık bakımından da hak niteliğindedir:**

- soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında **hukuki yardım alma,**
- **müdafii ile görüşme,**
- **kendi ifade ve sorgusunda müdafi bulundurma ve onun yardımından istifade edebilme hakkı.**

**KEEP
CALM
AND
CALL
YOUR LAWYER**

➤ Müdafî görevlendirilmesinde;

- **KURAL**, talebe bağılılıktır.
- **İSTİSNA**, zorunlu müdafilik hâlleridir.

Müdafî Görevlendirilmesinde Usul (m. 156)

SORUŞTURMA
EVRESİ

Kolluk
Savcı
Sulh Ceza
Hakimi

İstem

Soruşturmanın
Yapıldığı Yer
Barosu

Görevlendirme

KOVUŞTURMA
EVRESİ

Mahkeme

İstem

Soruşturmanın
Yapıldığı Yer
Barosu

Görevlendirme

-
- Şüpheli veya sanık, zorunlu müdafiliğin öngörüldüğü hallerde dahi müdafii kabul etmek zorunda değildir. Çünkü, **buradaki zorunluluk, devletin müdafii görevlendirmesi bakımındandır.** (CMK m. 156)
 - Zorunlu müdafiliği kabule ilişkin **bu yaklaşım, bireysel savunmanın yetersiz kaldığı veya mümkün olmadığı hallerde geçerli olmaz:**
 - ❖ Müdafii bulunmayan ve on sekiz yaşını doldurmamış ya da sağ ve dilsiz veya kendini savunamayacak derecede malul olan şüpheli veya sanıklar bakımından. (CMK m. 150/2)
 - ❖ Savunma hakkı bağlamında, **şüpheli veya sanığın hiçbir surette bulunmadığı bazı muhakeme işlemleri sırasında müdafiin bulunmasının zorunluluk arz ettiği işlemler bakımından.** (CMK m. 204, m.244/4 ve m.247/3)

Müdafinin Dosya İnceleme Yetkisi

- **Müdafii**, şüpheli veya sanığa hukuki yardım sunabilmek, savunmasını hazırlayabilmek için, **dosya içeriğine ulaşmak zorundadır.**
- **Müdafinin dosya inceleme yetkisi, muhakeme evrelerine göre farklı düzenlenmiştir.**
 - **Kovuşturma evresinde** müdafinin dosya inceleme yetkisi sınırsızdır, herhangi bir kısıtlamaya tabi değildir. Gerçekten, müdafii, dosya içeriğini ve muhafaza altına alınmış delilleri inceleyebilir; bütün tutanak ve belgelerin örneklerini harçsız olarak alabilir (m. 153/4)
 - **Soruşturma evresinde** müdafinin dosya inceleme yetkisi bulunmaktadır (m. 153). Müdafii, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir (m. 153/1). **Ancak bu yetki soruşturma evresinde sınırlanabilmektedir.**

Soruşturma Evresinde Müdafinin Dosya İnceleme Yetkisi

Kural

- Müdafî, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir.

İstisna

- Müdafîin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, **soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise** Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir.

İstisnanın İstisnası

- Yakalanan kişinin veya şüphelinin ifadesini içeren tutanak
- Bilirkişi raporları
- Yakalanan kişinin veya şüphelinin hazır bulunmaya yetkili oldukları diğer adli işlemler

Müdafiin Şüpheli veya Sanıkla Görüşme ve Yazışma Yetkisi

Kural

- Müdafi, vekaletname aranmaksızın, şüpheli veya sanık ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Şüpheli veya sanığın müdafi ile yazışmaları denetime tabi tutulamaz. (CMK m. 154/1)

İstisna

- CMK m. 154/2 hükmünde belirtilen katalog suçlar bakımından gözetimdeki şüphelinin müdafi ile görüşme hakkı Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, hakim kararıyla yirmidört saat süreyle kısıtlanabilir, bu zaman zarfında ifade alınamaz.

Müdafiiin Veya Vekilin Avukatlık Görevini Yapmasının Yasaklanması

- Şüpheli veya sanık tarafından seçilen ya da görevlendirme yoluyla atanan müdafiiin, hatta vekilin, bazı durumlarda **avukatlık görevini yapması yasaklanabilmektedir** (m. 151/3-6).
- 149. maddeye göre seçilen veya 150. maddeye göre görevlendirilen ve Türk Ceza Kanununun 220 ve 314. maddesinde sayılan suçlar ile terör suçlarından şüpheli, sanık veya hükümlü olanların müdafilik veya vekillik görevini üstlenen avukat, hakkında bu fıkrafta sayılan suçlar nedeniyle **kovuşturma** bulunması halinde müdafilik veya vekillik görevini üstlenmekten yasaklanabilir.
- Cumhuriyet savcısının yasaklamaya ilişkin talebi hakkında, hakim veya mahkeme tarafından gecikmeksizin karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz edilebilir.
- İtiraz sonucunda yasaklama kararının kaldırılması halinde avukat görevini devam ettirir. Müdafilik görevinden yasaklama kararı, kovuşturma konusu suçla sınırlı olmak üzere, bir yıl süre ile verilebilir. Ancak, kovuşturmanın niteliği itibarıyla bu süreler altı aydan fazla olmamak üzere en fazla iki defa uzatılabilir.

Diğer Savunma Süjeleri

- Bireysel savunma makamını işgal eden **şüpheli ve sanık dışındaki diğer süjelerdir:**
 - Şüpheli veya sanığın kanuni temsilcisi
 - Şüpheli veya sanığın eşi
 - Malen sorumlu kişi
 - Tüzel kişinin temsilcisi

Yargılama Makamı

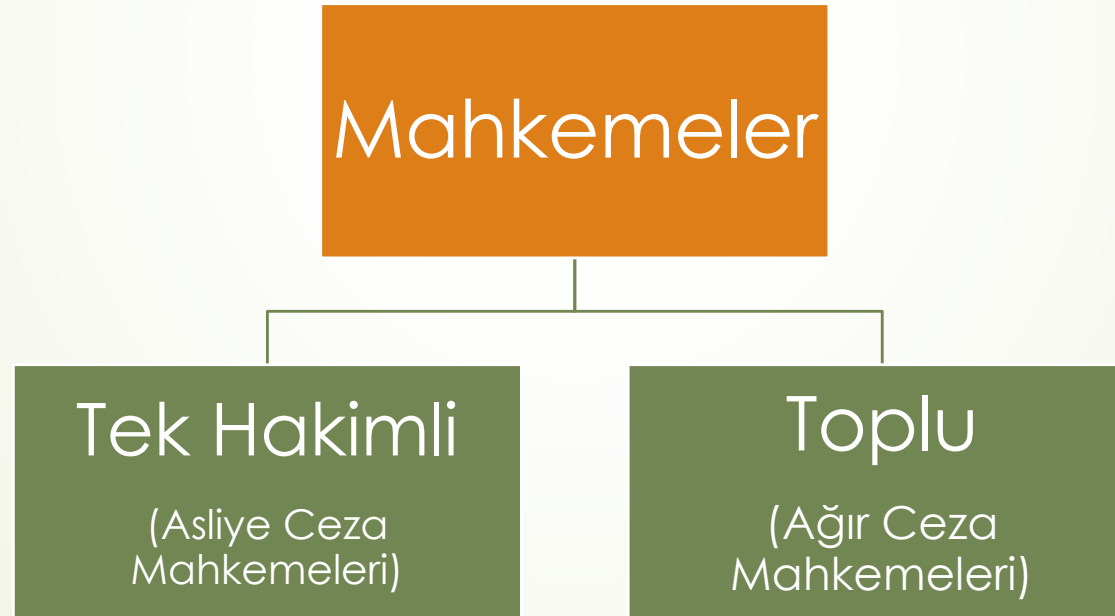
- Yargılama makamını işgal eden süje olarak **hakim**; **soruşturma evresinde ve asıl olarak kovuşturma evresinde görev yapmaktadır.**
- Hakim, **soruşturma evresinde** hakim kararı gerektiren işlemlerde de **sulh ceza hakimi** sıfatıyla yetkili olmaktadır.

Sulh Ceza Hakimliği

- Soruşturma evresinin asıl sevk ve idarecisi Cumhuriyet savcısı olmasına rağmen, **bazı soruşturma işlemlerini bizzat savcının yapması kabul edilmemiştir. Bazı işlemler bakımından bir hakim güvencesine gerek duyulmuştur.**
- Cumhuriyet savcısı, ancak hakim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine gerek görürse, **istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin SULH CEZA HAKİMİne bildirir.**
- Sulh ceza hakimi **istenilen işlem hakkında, kanuna uygun olup olmadığını inceleyerek karar verir ve gereğini yerine getirir.** (CMK m. 162/1)

Yargılama Faaliyetini Yürüten Olarak Süje Olarak Hakim ve Mahkeme

- Hakim, ceza muhakemesinde yargılama faaliyetini yürüten kişidir. Hakim veya hakimlerden oluşan heyet, **yargılama faaliyeti sonunda mahkeme makamı sıfatıyla hüküm vermektedir.**

Yargılama Makamı Kararları

Hakim Makamı
Kararları

Mahkeme
Makamı Kararları

Kanun Yolu: İTİRAZ

Kanun Yolu
Kural:
İSTİNAF/TEMYİZ

Hakimin Nitelikleri (Mecelle m. 1792)

- 1- Hakîm (Bilge)
- 2- Fehim (Anlayışlı)
- 3- Müstakim (Dürüst)
- 4- Emin (Güvenilir)
- 5- Mekin (Temkinli)
- 6- Metin (Dayanıkl)

- **Bu özellikler hakimin «bağımsızlık» ve «tarafsızlığını» sağlamak içindir.**

Hakim Bağımsızlığı

- «**Hakim Bağımsızlığı**», yargılama faaliyetini yürütürken ve karar verirken hakimin **hiçbir baskı ve etki altında kalmamasıdır**.
- Hakim bağımsızlığının **temelini, hakimin yalnızca hukuka bağlı kalması oluşturur**.
- Hakim bağımsızlığı, **Anayasa ile güvence altına alınmıştır**:
 - 1- Anayasa m. 9 (Yargı Yetkisi)
 - 2- Anayasa m. 138 (Mahkemelerin Bağımsızlığı)
 - 3- Anayasa m. 139 (Hakimlik ve Savcılık Teminatı)
 - 4- Anayasa m. 140/2 (Hakimlik ve Savcılık Mesleği)
 - 5- Anayasa m. 144 (Adalet Hizmetlerinin Denetimi)
 - 6- Anayasa m. 159 (Hakimler ve Savcılar Kurulu)

(AY m. 139, m. 159)

Yürütmeye
Karşı
Bağımsızlık

Yasamaya
Karşı
Bağımsızlık

(AY m. 138)

**Hakimin
Bağımsızlığı**

Yargıya
Karşı
Bağımsızlık

Medya ve
Diğer
Unsurlara
Karşı
Bağımsızlık

(AY m. 26/2;
HSK m.48/4;
Av. Kanunu m.13)

Hakimin Tarafsızlığı

► «**Hakimin Tarafsızlığı**», yargılama yaparken yan tutmaması, taraflara karşı objektif olması, eşit mesafede bulunması ve kişiliğinden sıyrılabilmesidir.

1. **Subjektif Tarafsızlık:** Aynı davada taraflar farklı olduğunda da aynı karar verilebilecekse sübjektif tarafsızlık söz konusudur.
2. **Objektif Tarafsızlık:** Mahkemenin kurum olarak kişide bıraktığı güven verici izlenim ve görünümüdür.

Hakimin Tarafsızlığını Etkileyen Sebepler

**Tarafsızlığı Ortadan
Kaldıran Haller**

Hakimin Davaya
Bakamayacağı Haller
(Görev Yasakları)

CMK m. 22

CMK m. 23

Tarafsızlığı Şüpheyeye
Düşürecek Diğer Sebepler

CMK m. 24

Hakimin Davaya Bakamayacağı Haller (Görev Yasakları)

► Hakim, aşağıdaki hallerde hakimlik görevini yapamaz:

1. **suçtan kendisi zarar görmüşse;**
2. sonradan kalksa bile şüpheli, sanık veya **mağdur ile aralarında evlilik, vesayet veya kayımlık ilişkisi bulunmuşsa;**
3. şüpheli, sanık veya mağdurun **kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise;**
4. şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında **evlat edinme bağlantısı varsa;**
5. şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında **üçüncü derece dahil kan hısımlığı varsa;**
6. evlilik sona ermiş olsa bile, şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında **ikinci derece dahil kayın hısımlığı varsa;**
7. aynı davada Cumhuriyet savcılığı, adli kolluk görevi, şüpheli veya sanık müdafiliği veya mağdur vekilliği yapmışsa; aynı davada tanık veya bilirkişi sıfatıyla dinlenmişse. (m. 22)

-
- Ayrıca, ***bir karar veya hükme katılan hakim***, yüksek görevli mahkemece bu hükme ilişkin olarak verilecek karar veya hükme katılamaz. Keza, ***aynı işin soruşturma evresinde iddia makamı sıfatıyla görev yapmış bulunan hakim*** (m. 163), kovuşturma evresinde görev yapamaz. Yargılamanın yenilenmesi halinde de, ***önceki yargılamada görev yapan hakim***, aynı işte görev alamaz. **(m. 23)**

Hakimin Tarafsızlığını Şüpheyeye Düşürecek Diğer Sebepler

- Görev yasaklarının aksine, hakimin tarafsızlığın şüpheyeye düşürebilecek **diğer sebeplerin neler olduğunu Kanun göstermemektedir.**
- Sebebin özelliğine göre, **yargılamada hakimin tarafsızlığının etkilenip etkilenmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.**
- Örneğın Kanun, evlilikten yargılama yasağı olarak söz ettiğı halde, **nişanlılık veya sözlölük, fiili birliktelik şeklindeki ilişkiler,** tarafsızlığı şüpheyeye düşürecek diğer sebepler arasında sayılabilir.

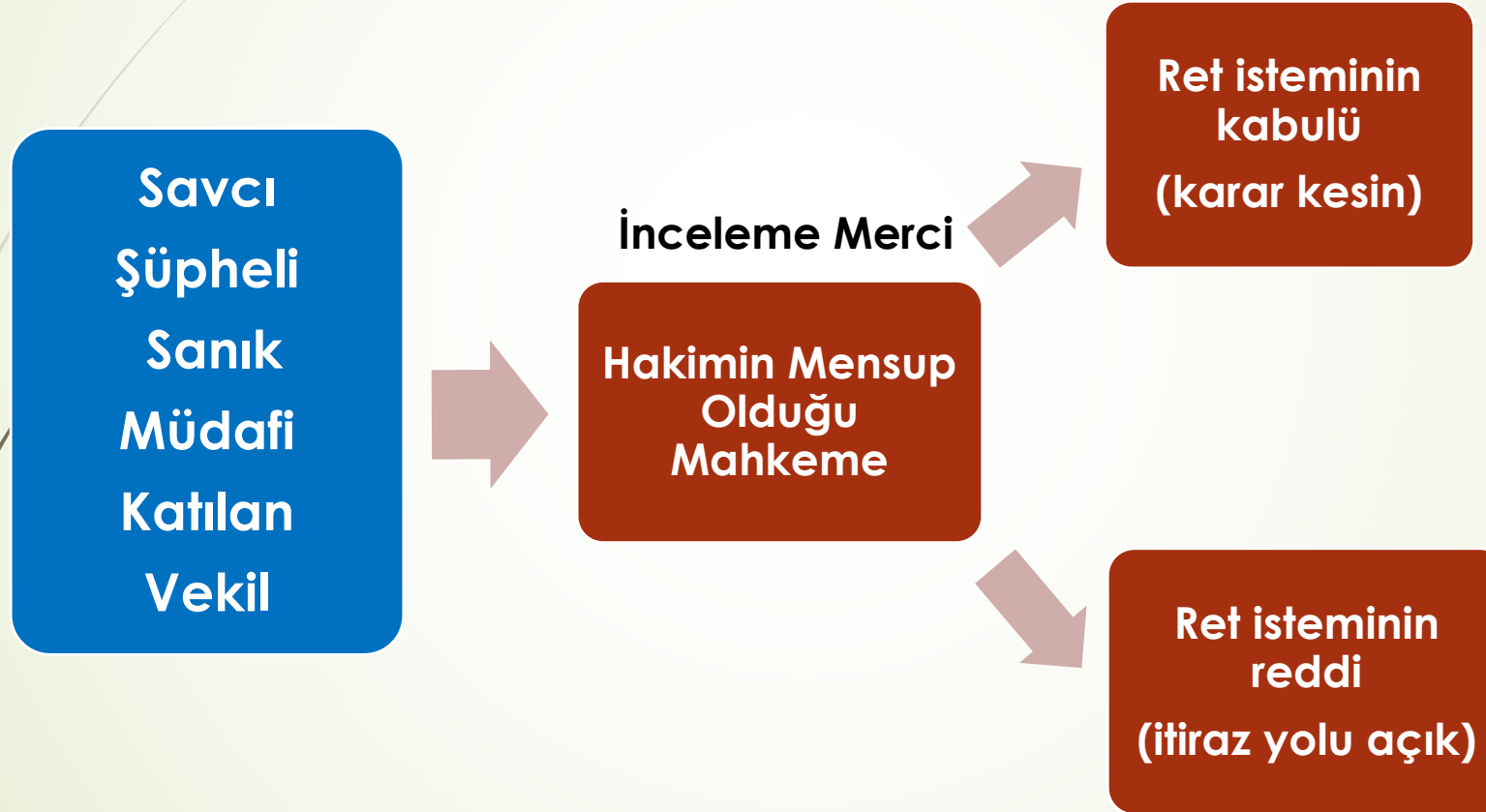
Hakimin Tarafsızlığını Sağlama Yolları

Hakimin Reddi Talebinin Süresi

- **Yargılama yasağı bulunan hallerde hakimin reddi** için bir süre sınırlaması söz konusu olmadığı halde,
- **Tarafsızlığını şüpheyne düşürecek sebeplerden dolayı reddi**, ancak belli bir aşamaya kadar mümkündür. Buna göre, tarafsızlığını şüpheyne düşürecek sebeplerden dolayı bir hakimin reddi;
 - İlk derece mahkemelerinde sanığın sorgusu başlayıncaya;
 - Duruşmalı işlerde bölge adliye mahkemelerinde inceleme raporu ve
 - Yargıtayda görevlendirilen üye veya tetkik hakimi tarafından yazılmış olan rapor üyelere açıklanıncaya kadar istenebilir.
 - Diğer hallerde, inceleme başlayıncaya kadar hakimin reddi istenebilir (m. 25/1).
 - Sonradan ortaya çıkan veya öğrenilen sebeplerle duruşma veya inceleme bitinceye kadar da hakimin reddi istenebilir. Ancak bu istemin, ret sebebinin öğrenilmesinden itibaren yedi gün içinde yapılması şarttır (m. 25/2).

Hakimin Reddi Talebinin Usulü

-
- Reddi istenen hakim, ret kararında bir karar verilinceye kadar **yalnız gecikmesinde sakınca olan işlemleri yapar.**
 - **Hakimin oturum sırasında reddedilmesi halinde,** bu konuda bir karar verilebilmesi için oturuma ara vermek gerekse bile ara vermeksizin devam olunur.
 - **Ret isteminin kabulüne karar verildiğinde, gecikmesinde sakınca bulunan hal nedeniyle yapılmış işlemler dışında, duruşma tekrarlanır. (CMK m. 29)**

Ret İsteminin Geri Çevrilmesi

- Mahkeme;
 - Ret istemi süresinde yapılmamışsa,
 - Ret sebebi ve delili gösterilmemişse,
 - Ret isteminin duruşmayı uzatmak amacıyla yapıldığı açıkça anlaşılıyorsa,
hakimin reddi isteminin geri çevirir.

Hakimin Çekinmesi

- **Hakimin çekinmesi**, şahsında bir yargılama yasağı veya tarafsızlığını şüpheyeye düşürecek diğer bir sebebin bulunduğunu ileri süren **hakimin bu sebepleri ileri sürmesi, adeta ret davasını kendisinin açmasıdır.**
- **Çekinme sebepleri**, ret sebepleri ile aynıdır.
- **Çekinmeyi inceleyecek merci**, ret konusunda karar verecek merci ile aynıdır.
- **İnceleme merciinin kararı**, çekinme sebebine göre farklı içerikte olabilmektedir.
 - **Yargılama yasağı gerektiren bir sebebe dayanarak hakim çekinmekte ise**, bu sebebin bulunduğunu belirleyen merci, çekinmeyi kabul ederek, davanın nakline karar verecektir (m. 30/1).
 - **Tarafsızlığını şüpheyeye düşürecek sebepler ileri sürerek hakim çekindiğinde**, merci, öncelikle çekinmenin uygun olup olmadığına karar verecektir.
 - **Çekinmenin uygun bulunmaması halinde** hakim davaya bakmaya devam edecektir.
 - **Çekinmenin uygun bulunması halinde ise**, merci ayrıca, bir başka hakim veya mahkemeyi davaya bakmakla görevlendirecektir (m. 30/2).

Hakimin (Mahkemenin) Yetkileri

Hakimin Yetkileri

Madde Bakımından
Yetki
(Teşkilat K. m.10-14)

Yer Bakımından Yetki
(CMK m. 12-15)

Kişi Bakımından
Yetki

Görev Bakımından
Yetki

Madde Bakımından Yetki

Asliye Ceza
Mahkemeleri
(Teşkilat K. m.11)

Ağır Ceza
Mahkemeleri
(Teşkilat K. m.12)

Ceza
Mahkemeleri

```
graph TD; A[Asliye Ceza Mahkemeleri (Teşkilat K. m.11)] --> C((Ceza Mahkemeleri)); B[Ağır Ceza Mahkemeleri (Teşkilat K. m.12)] --> C;
```

Madde Bakımından Asliye Ceza Mahkemelerinin Yetkisi Nedir

Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır (5235 sayılı Teşkilat Kanunu m. 11).

Madde Bakımından Ağır Ceza Mahkemelerinin Yetkisi Nedir

- Ağırlaştırılmış müebbet hapis,
- Müebbet hapis,
- On yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili davalar
- Yağma (m. 148),
- İrtikâp (m. 250/1 ve 2),
- Resmî belgede sahtecilik (m. 204/2),
- Nitelikli dolandırıcılık (m. 158),
- Hileli iflâs (m. 161) suçları,
- Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç)
- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar (5235 sayılı Teşkilat Kanunu m. 12).

❖ Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturmalar bakımından ağır ceza mahkemeleri yetkili olmayıp, ilgili düzenlemelerde öngörülen mahkemeler yetkilidir (5235 sayılı Teşkilat Kanunu m. 11).

-
- **Madde bakımından yetki**, suçun niteliğine ve ağırlığına göre yetkili mahkemenin belirlenmesidir.
 - Mahkemelerin madde bakımından yetkileri **kanunla belirlenir**. (CMK m. 3, Teşkilat K. m. 10-14) Böylece **madde bakımından yetkinin kamu düzenine ilişkin olduğu** vurgulanmaktadır.
 - Madde bakımından yetkili mahkemenin belirlenmesinde kural olarak, kanunda yer alan **soyut ceza miktarının üst sınırı** göz önünde bulundurulur (Teşkilat K. m. 14)
 - Kanunda ***hapis cezasının yanında değil de ona seçenek olarak adli para cezası öngörülen hallerde***, madde bakımından yetki **hapis cezasının miktarına göre** belirlenir.

Madde Bakımından Yetkisizlik İddiası

- Madde bakımından yetki «kamu düzeni»ne ilişkin olduğu için yetkisizlik iddiası ilgililerce **duruşmanın her aşamasında** ileri sürülebilir; mahkeme de bu hususu **re'sen göz önünde bulundurur**. (CMK m. 4)
- Mahkeme, **ancak kovuşturma evresinde** madde bakımından yetkili olmadığına karar verebilir. **Bu yüzden görevsiz olduğu gerekçesiyle iddianameyi iade edemez.**
- İddianamenin kabulünden sonra; işin davayı gören mahkemenin görevini aştığı veya dışında kaldığı anlaşılırsa, mahkeme bir kararla işi görevli mahkemeye gönderir (CMK m. 5/1). İstisnası CMK m. 6.
- Görevsizlik kararlarına karşı, itiraz kanun yoluna gidilebilir (CMK m. 5/2).

Madde Bakımından Yetki Uyuşmazlığı

Olumlu Yetki Uyuşmazlığı

Olumsuz Yetki Uyuşmazlığı

► Uyuşmazlığı Çözecek Merciler:

1. Bölge Adliye Mahkemesi C. D. (Teş. K. m. 37/2)
2. Yargıtay 5. Ceza Dairesi (Yar. K. m. 14)

Olumlu Görev Uyuşmazlığı

- Aynı yargı çevresi içerisinde bulunan adlî yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıkları «bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından çözülecektir (5235 sayılı Teşkilat Kanunu m.37/2).
- Farklı yargı çevresi içerisinde bulunan adlî yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıkları ise «Yargıtay» tarafından çözülecektir (Yargıtay Kanunu m.14).

İtiraz

- Adlî yargı içerisindeki mahkemeler bakımından verilen görevsizlik kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir (m.5/2).

Madde Bakımından Yetkinin İstisnaları

Madde Bakımından Yetkinin İstisnaları

Madde Bakımından Yetkisizlik Kararı Verilemeyecek Hal

(CMK m. 6)

Bağlantı Nedeniyle Birleştirme

Dar Anlamda Bağlantı
(m.8)

Objektif Bağlantı
(m. 8/1)

Sübjektif Bağlantı
(m. 8/1)

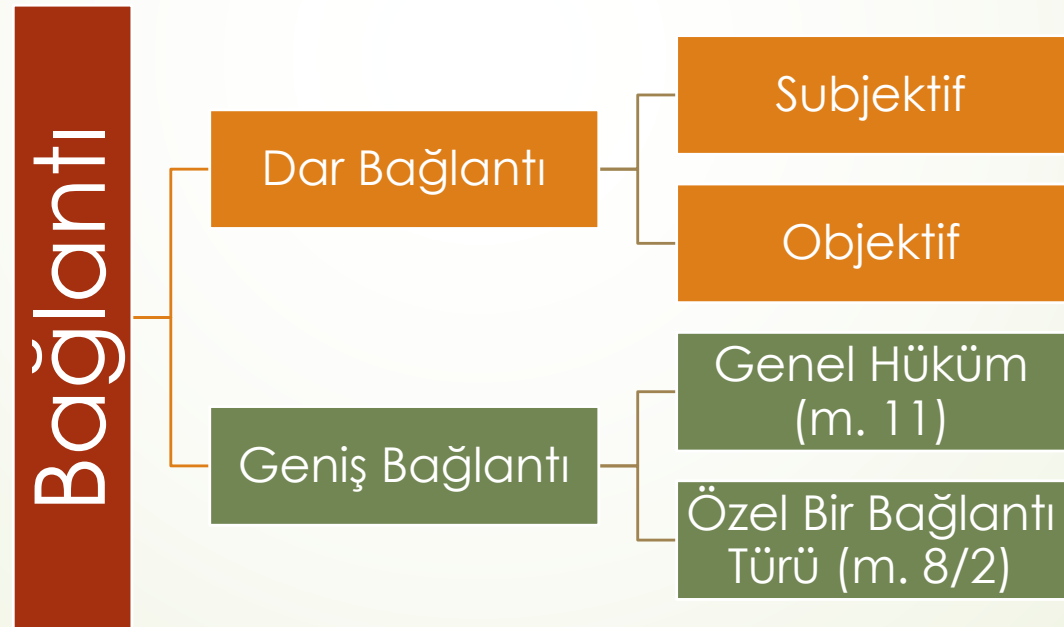
Geniş Anlamda Bağlantı
(m.8/2, m.11)

Madde Bakımından Yetkisizlik Kararı Verilemeyecek Hal

- CMK m. 6
- Duruşmada suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosya alt dereceli mahkemeye gönderilemez.
- Görüldüğü üzere, bu istisnai durum,
 - **sadece duruşmadaki vasıf değişikliği nedeniyle ve**
 - **sadece alt dereceli mahkemeye gönderememe hali ile** sınırlıdır.

Bağlantı Nedeniyle Birleştirme

- «**Bağlantı**», birden fazla uyuşmazlık arasında bazı ortak noktaların bulunmasıdır.
- Uyuşmazlığın ortak noktaları **kişiden** kaynaklanabileceği gibi, **olaydan** da kaynaklanabilir. CMK bazı bağlantı çeşitlerinden söz etmektedir (m. 8, 11).

-
- Objektif veya sübjektif bağlantı, «**dar anlamda bağlantı**»nın birer çeşididir:
 - Bir kişinin birden fazla suçtan sanık olması halinde **sübjektif bağlantı** vardır.
 - Bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunursa **objektif bağlantı** vardır.
 - «**Geniş anlamda bağlantı**» da olabilir:
 - Suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fiilleri ile asıl suç arasında bağlantı bulunmaktadır. **(m. 8/2)**
 - Mahkeme, bakmakta olduğu birden çok dava arasında bağlantı görürse, bu bağlantı 8 inci Maddede gösterilen türden olmasa bile, birlikte bakmak ve hükme bağlamak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir. **(m. 11)**

➤ Uyuşmazlıklar arasında bağlantı bulunması, zorunlu olarak birleştirmeyi gerekli kılmamaktadır. Birleştirme için, «**bağlantı**» ve «**yarar**» bulunması yanında, ayrıca «**maddi imkana**» da ihtiyaç vardır.

➤ Eğer birleştirme halinde yargılama;

➤ **daha çabuk, daha ucuz yapılabilecek ve**

➤ **daha isabetli bir karar verilebilecekse,**

birleştirme yapılabilir. Buna «**birleştirmede yarar bulunması**» denir.

➤ Bazen kanun koyucu, birleştirmede yarar bulunma hususunu kendisi belirler. Bu durumda «**birleştirme mecburiyeti**» vardır. Keza, kanun koyucu «**birleştirme yasağı**» da öngörebilir. (5395 sayılı ÇKK m.17)

➤ Birleştirme için **maddi imkan** olmalıdır. Örneğin, bağlantılı uyuşmazlıkların farklı muhakeme evrelerinde bulunmaları halinde birleştirme mümkün değildir.

► Birleştirme,

- **Soruşturma evresinde** davaların birleştirilerek en başından itibaren açılması şeklinde olabilir. Henüz açılmamış olan davaların birleştirilerek açılmasına, soruşturma evresinde **Cumhuriyet savcısının karar vermesi gerekmektedir.** (m.9)
- Daha önce ayrı ayrı açılmış davaların **yargılama aşamasında** birleştirilmesi mümkündür. Ayrı ayrı açılmış bulunan bağlantılı davaların birleştirilerek görülmesine ise **yüksek görevli mahkeme tarafından karar verilebilir** (m.10).

Madde Bakımından Yetkisiz Hakimin İşlemlerinin Akıbeti

- Madde bakımından yetkili olmayan hakim veya mahkemenin yaptığı ceza muhakemesi işlemleri, kural olarak, **hükümsüzdür.**
- Ancak yenilenmesi mümkün olmayan işlemler geçerliliğin koruyabilecektir. (CMK m.7)

Yer Bakımından Yetki

- Coğrafi alana göre işbölümünün sonucu olan **yer bakımından yetki**, hakim ve mahkemelerin yargı çevresi itibarıyla yetkili oldukları alanı ifade etmektedir. Böylece, bir uyuşmazlığın neredeki, hangi yerdeki ceza mahkemesinde yargılanacağı belirlenmektedir.
- Her mahkeme, kural olarak, ancak kendi yargı çevresindeki suçlara bakabilmektedir.

➤ **Ceza mahkemelerinin yetki çevresi, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine HSK tarafından belirlenir** (HSKK m.7)

➤ **Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir ceza mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine HSK tarafından karar verilir** (Teşkilat Kanunu m. 15, 25).

Hâkimler ve Savcılar Kurulu Başkanlığından:

**HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU
GENEL KURUL KARARI**

Karar Tarihi : 26/09/2018

Karar No : 236

Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünün, Ceylanpınar ilçesinin coğrafi durumu ve Viranşehir ilçesine ulaşım yönünden yakınlığı göz önüne alınarak, Ceylanpınar ilçesinin Şanlıurfa Adliyesi yargı alanından çıkartılarak Viranşehir Adliyesi yargı alanına bağlanması teklifini içerir 05/07/2018 tarihli ve E.1309/23806 sayılı yazısı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunca görüşülerek;

Ceylanpınar ilçesinin coğrafi konumu, Viranşehir ilçesine ulaşım yönünden yakınlığı iş ve kadro durumları birlikte değerlendirilerek,

Ceylanpınar ilçesinin, Şanlıurfa Ağır Ceza Mahkemesi yargı alanından çıkartılarak Viranşehir Ağır Ceza Mahkemesi yargı alanına bağlanmasına karar verilmiştir.

Mahkemelerin Yer Bakımından Yetkisi

Türkiye'de
işlenen suçlar
bakımından

Yabancı ülkede
işlenen suçlar
bakımından

Türkiye’de İşlenen Suçlarda Yer Bakımından Yetkili Mahkeme

Kural: Türkiye’de işlenen suçlarda yer bakımından yetkili mahkeme, **suçun işlendiği yer mahkemesidir** (CMK m. 12/1).

- Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı yer,
 - Kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği yer,
 - Zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer
- mahkemesi yetkilidir (m. 12/2).

İstisna: Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, **Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ve bu yer ağır ceza mahkemesine aittir** (m.161/9).

➤ **Suçun işlendiği yer belli değilse sırasıyla:**

- 1- Şüpheli veya sanığın **yakalandığı yer mahkemesi**,
 - 2- Yakalanmamışsa **yerleşim yeri mahkemesi**,
 - 3- Kişinin yerleşim yeri dahi yoksa, **ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi**
- Yetkilidir (m. 13).

➤ Kanun, yer bakımından yetkili mahkemeyi belirlemede, karma bir sisteme sahip bulunmaktadır. **Öncelikle, aşamalı olarak, temel ve yedek kurallar öngörülmektedir. Ana kurala göre yetkili mahkemeyi tayin mümkün olmadığında yedek kurallara göre mahkemenin yetkisi tayin edilmektedir.** Böylece, bir mahkeme mutlaka yetkili olmaktadır.

➤ **Suç, ülkede yayımlanan bir basılı eserle işlenmişse,**

- Yetki, eserin **yayım merkezi** olan yer mahkemesine aittir.
- Ancak aynı eserin birden çok yerde basılması durumunda suç, eserin yayım merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için **eserin basıldığı yer** mahkemesi de yetkilidir (m. 12/3).

- Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı **hakaret suçunda**, eser, mağdurun yerleşim yerinde veya oturduğu yerde dağıtılmışsa, o yer mahkemesi de yetkilidir. Mağdur, suçun işlendiği yer dışında tutuklu veya hükümlü bulunuyorsa, ayrıca o yer mahkemesi de yetkilidir (m. 12/4).

-
- Görsel veya işitsel yayınlarla işlenen suçlarda yetki, yayın merkezinin bulunduğu yer mahkemesine aittir. Görsel ve işitsel yayın, mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüşse, **ayrıca o yer mahkemesi de** yetkilidir (m. 12/5).
 - Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda **mağdurun yerleşim yeri mahkemeleri de** yetkilidir (m. 12/6).
 - Ülke içerisinde deniz, hava veya demiryolu taşıtlarında ya da bu taşıtlarla işlenen suçlarda, suçun işlendiği yer mahkemesi yanında, **bu taşıtların ilk ulaştığı yer** mahkemesi de yetkilidir (m. 15/3).

Yabancı Ülkede İşlenen Suçlarda Yetki

Yabancı ülkede işlenen suçlarda yetkili mahkemeler sırasıyla şu şekildedir:

1. Şüpheli veya sanığın yakalandığı yer
2. Şüpheli veya sanık yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi
3. Yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi (m. 14/1).
4. Yukarıda sayılanlardan hiçbirisi söz konusu değilse yetkili mahkeme Adalet Bakanının istemi ve Yargıtay Cumhuriyet başsavcısının başvurusu üzerine Yargıtay tarafından belirlenir.
5. Yabancı ülkede bulunup da diplomatik bağışıklıktan yararlanan Türk kamu görevlilerinin işledikleri suçlardan dolayı yetkili mahkeme Ankara mahkemesidir (m. 14/4).
6. Ülke dışında Türk bayrağını taşıma yetkisine sahip olan deniz, hava ve demiryolu taşıtlarında veya bu taşıtlarla işlenen suçlarda, geminin ilk uğradığı Türk limanında veya bağlama limanında bulunan mahkeme yetkilidir (m. 15/1,2)

Yer Bakımından Yetkisizlik İddiası

- Mahkemenin yer bakımından yetkisiz olduğu ancak **saniğin duruşmadaki sorgusundan önce** ileri sürülebilir. bölge adliye mahkemelerinde ise, **incelemenin başlamasından** ve duruşmalı işlerde **inceleme raporunun okunmasından önce** yetkisizlik iddiası yapılmalıdır (m. 18).
- Bu iddiaya ilişkin kararın da aynı süre içerisinde verilmesi gerekir.
- Yetkisizlik kararlarına karşı itiraz kanun yoluna gidilebilir (m.18/3).

Yer Bakımından Yetki Uyuşmazlığı

**Olumlu Yetki
Uyuşmazlığı**

**Çözecek Merciler:
BAM/Yargıtay
(Ortak Yüksek Görevli
Mahkemeler)**

**Olumsuz Yetki
Uyuşmazlığı**

**Çözecek Merciler:
BAM/Yargıtay
(Ortak Yüksek Görevli
Mahkemeler)**

Yer Bakımından Yetkinin İstisnaları

Davanın Nakli

İstinabe

Bağlantı
Nedeniyle
Birleştirme

Hukuki ve Fili
Sebepler
(m.19/1)

Doğal Afet

Kamu
Güvenliği
(m.19/2)

-
- Davanın naklini gerektiren hukuki sebepler, örneğin hakimin reddi veya çekinmesi halinde ortaya çıkabilir. Fiil sebepler ise, ölüm, uzun süre görev yapmayı engelleyecek hastalık gibi hallerde söz konusu olabilir.
 - Hukuki veya fiili sebeplerle davanın nakline **yüksek görevli mahkeme** karar verir (m.19/1). Yüksek görevli mahkeme, BAM ilgili ceza dairesi ve Yargıtay'dır.
 - Kovuşturmanın görevli ve yetkili olan mahkemenin bulunduğu yerde yapılması «**kamu güvenliği**» için tehlikeli olursa, davanın naklini **Adalet Bakanı Yargıtay'dan** ister.
 - **CMK m. 19/3 hükmünün davanın nakli ile bir ilgisi bulunmamaktadır.**

-
- **«İstinabe»**, yer bakımından yetkili bir hakim veya mahkemenin, başka yerdeki yer yönünden yetkisiz bir hakim veya mahkemeye, belli bir işlemin yapılması hususunda yetkisini devretmesidir.
 - İstinabe halinde duruşmanın ve delillerin doğrudan doğruyalığı ilkesinin istisnasını teşkil etmektedir.
 - Dağınıklığın esas olduğu soruşturma evresinde herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamış olan istinabe kurumu bakımından kovuşturma evresinde sınırlı bir uygulama alanı söz konusu olmaktadır.

İstinabe Talebi Örneği

a) İstinabe Talebi (Talimat)

T.C.
... AĞIR CEZA MAHKEMESİ

Dosya No : 2019/... Esas

Müşteki İçin Talimat
... AĞIR CEZA MAHKEMESİNE

Kasten öldürme suçundan sanık E.B. hakkında mahkememize açılan kamu davasında verilen tensip ara karar gereğince;

Aşağıda açık kimliği ve adresi yazılı müştekiler E.T. ve B.T.'nin, adresinden mahkemenizce CMK'nın 233. maddesi gereğince usulüne uygun şekilde meşruhatlı çağrı kağıdı ile çağrılarak, gelmediğı takdirde zorla getirilerek,

Ekli iddianame kendilerine okunup, iddianame kapsamında şikayet ve delillerinin tespiti ile şikayetçi olup olmadıklarının sorularak şikayetçi olduklarını beyan etmeleri halinde kamu davasına katılmak isteyip istemediklerinin tespiti ile,

Düzenlenecek istinabe evrakının duruşmanın atılı bulunduğu .../.../... tarihinden önce mahkememize gönderilmesi,

Rica olunur. .../.../...

Katip

Başkan

Müşteki: B.T.; H. ve S. kızı, 02/05/1960, TC Kimlik No: ..., ... adresinde oturur.

Müşteki: E.T.; Y. ve B. kızı, 01/01/1990, TC Kimlik No: ..., ... adresinde oturur.

Eki: İddianame, ifade örneğı.

Yer Bakımından Yetkisiz Hakimin İşlemlerinin Akıbeti

- Yer bakımından yetkili olmayan hakim veya mahkemenin işlemleri, yetkili merci tarafından **SADECE YETKİSİZLİK NEDENİYLE hükümsüz sayılamayacaktır** (m.20).

Kişi Bakımından Yetki

- «**Kişi bakımından yetki kuralları**», yargılanacak kişilerin durumu, sıfatı, yetkileri ve suçun niteliği dikkate alınmak suretiyle yargılama yetkisinin belirlenmesini ifade etmektedir.
- Kişi bakımından yetki çerçevesinde bazı görevli mahkemeler şunlardır:
 - 1- Yüce Divan (Anayasa m. 100, 105, 148)
 - 2- Askeri Mahkemeler
 - 3- Çocuk Mahkemeleri
 - 4- YCGK (Yarg. K. M. 46)
 - 5- Yargıtay İlgili Dairesi (HSK m. 90)

-
- **Kişi yönünden yetkisiz hakimın işlemlerinin akıbeti** bakımından, madde yönünden yetki hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanması gerekir.
 - **Uyuşmazlıklar arasında bağlantı bulunduğu takdirde**
 - Kişi bakımından yetki kurallarına istisna getirilerek, **davalar birleştirilebilmektedir**. Örneğin; Sıkıyönetim K. m. 13/b, 4483 sayılı K. m. 10.
 - Bazı durumlarda ise uyuşmazlıklar arasında bağlantı varsa da **birleştirme kararı verilememektedir**. Örneğin; CMK m. 3/2.

KİŞİ BAKIMINDAN YETKİ UYUŞMAZLIĞI

**Adli Mahkemeler
Arasında**

Çözüm Mercii:
Ortak Yüksek
Görevli Mahkeme

**Yüce Divan ile
Mahkemeler
Arasında**

Uyuşmazlık Çıkmaz

**Farklı Yargı
Kolundaki
Mahkemeler
Arasında**

Çözüm Mercii:
Uyuşmazlık
Mahkemesi

Görev Bakımından Yetki

Muhakemenin hangi aşamasında, **hangi hakimin hangi görevi yapacağını gösteren** kurallara **«görev bakımından yetki kuralları»** denmektedir.

GÖREV BAKIMINDAN YETKİ UYUŞMAZLIĞI

Ceza Mahkemesi
ile farklı yargı
kolundaki
mahkeme arasında

Çözüm Mercii:
Uyuşmazlık
Mahkemesi

Yargıtay ceza
daireleri arasında

Çözüm Mercii:
YCGK

BAM hukuk-ceza
daireleri arasında

Çözüm Mercii: BAM
Başkanlar Kurulu

Ceza Mahkemesi
ile aynı yargı
kolundaki
mahkeme arasında

Olağan Kanun Yolu
Denetimine Tâbi

Aynı Mahkemenin
ceza daireleri
arasında

Çözüm Mercii: Ortak
Yüksek Görevli
Mahkeme

The diagram features a central red rounded rectangle with the text "GÖREV BAKIMINDAN YETKİNİN İSTİSNALARI". To its left is a large orange arrow pointing left, and to its right is a large brown arrow pointing right. The background is a light green gradient with a dark green vertical bar on the left and some thin, curved lines.

Naiplik

**GÖREV
BAKIMINDAN
YETKİNİN
İSTİSNALARI**

Nisbi
Muhakeme

Naiplik

- Kurul halindeki bir makama verilmiş olan bir yargılama görevinin, «**bazı durumlarda**» kurul üyelerinden birine verilmesini ifade eder.
- Naiplik ile delillerin doğrudan doğruyalığına iki istisna getirilmektedir:
 - **1- Duruşmada yapılması gereken işlem naip hakim huzurunda yapılmaktadır.**
 - **2- Bu şekilde alınan ifadenin duruşmada okunması ile başka bir istisna gerçekleşmektedir. (CMK md. 209/1)**

Nisbi Muhakeme

Saniĝa yüklenen suçun ispatı ceza hukukunun kapsamına girmeyen bir konunun çözümüne baĝlı ise mahkeme iki türlü hareket edebilir:

- **1- Yargılamaya ara vererek uyuşmazlığın çözümünü bekler.**
- **2- Uyuşmazlığı kendisi çözer.** (Uyuşmazlığı tamamen deĝil, kendisine yetecek derecede çözer.)

Nisbi Muhakeme

**Nisbi Muhakeme Yapılamayan Hal
(Bekletici mesele yapma
mecburiyeti)**

AY. m.152/1

**Nisbi Muhakeme Yapma
Mecburiyeti**

CMK m. 218/2 (Yaş sorunu)

Yargılama Makamının Yardımcıları

1. Yazı İşleri Müdürü
2. Zabıt Kâtibî
3. Mübaşir

➤ Bu kişilere ilişkin düzenlemeler Kalem Yönetmeliği'nde bulunmaktadır.